

XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Gödöllő, 2015. április 15-17.
Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Nemzeti Közsolgálati Egyetem

**Vadászfégyverek alkalmazásának lehetőségei fégyveres
konfliktusban és háborúban**

Jelige: *Vadászláz*

Pályamunka lezárásának időpontja: 2014. április

2015.

Tartalom

1. Bevezetés.....	3
1.1. Témaválasztás indoklása	3
1.2. A dolgozat célkitűzése.....	3
1.3. Téma helye, szerepe, kapcsolódásai, aktualitása	4
2. Vadászfegyverek alkalmazása a múltban.....	6
2.1. 1848-49 Szabadságharc	6
2.2. A 19. század második fele	12
2.3. Amerikai polgárháború.....	15
2.4. Téli háború.....	19
2.5. Partizánháborúk	24
2.6. Kubai forradalom.....	29
2.7. Ukrajna 2014	35
3. Befejezés	39
3.1. Összegzés.....	39
3.2. Jövőbeli lehetőségek.....	39
Mellékletek.....	43
Felhasznált Irodalom	46
Ábrajegyzék	49

1. Bevezetés

1.1. Témaválasztás indoklása

Elsősorban a témát az ihlette mindamellett, hogy elköteleztem magam a Magyar Honvédségen belül a haza védelmére, több éves vadász múlttal rendelkezem. Ismerem azokat az eszközöket, módszereket, amiket egy vadászat során használunk, illetve folyamatosan tárguló ismeretkörrel rendelkezem a Honvédségről is. Ezáltal egy olyan nézőpont nyílt meg előttem, amelyet vagy az egyik, vagy a másik témában laikusnak számító ember nem biztos, hogy felfedez. Szeretném tehát elérni azt, hogy a választott hivatásomhoz eme „sport” tapasztalatai és a benne rejlő lehetőségek építő jelleggel kapcsolódjanak.

1.2. A dolgozat célkitűzése

Dolgozatom témája első sorban a vadászfegyverek harcokban való alkalmazásának lehetőségeire korlátozódik. Bár írásomban ismertetem a fegyverfejlődés egy-egy a téma által kívánt fontosabb momentumát, de nem célom az egész folyamatot részletében kifejteni. A dolgozatot kronológiai rendezés elve szerint próbálom megírni és kiemelni a történelem azon pontjait –a teljesség igénye nélkül - amit fontosnak ítéltam a téma szempontjából. Ezekben a nagyobb csomópontokon keresztül szeretném bemutatni, hogyan is fejlődött a technikai háttér a vadász mögött és milyen okok vezettek ezeknek bevetésére a harctéren. Habár 1899-ben Hágában kiadott nyilatkozat tiltja, az emberi testben könnyen szétmenő vagy ellapuló lövedékek alkalmazását, de megpróbálok olyan érdekes megoldásokat bemutatni, ami ékes példája annak, hogy az emberi kreativitás határtalan, ha embertársa megöléséről van szó. Szó sincs arról, hogy megpróbáljam egy nézőpontból megvilágítva elferdíteni a valóságot, csak ki szeretném emelni ezeket a történelemben kevésbé ismert tényeket.

Célom ezek alapján egy átfogó képet adni arról, hogy a történelem során számos alkalommal „nyúltak” a vadászhoz és fegyveréhez. Továbbá felhívni a figyelmet arra, hogy bizonyos viszonyok között ma is sor kerülhet rá, akár mint a tartalékos erők kiegészítésének egyik lehetősége. Nem titkolt szándékom az, hogy rámutassak arra a modern kor vadászára, aki képzett és felszerelt ma Magyarországon.

Hisz aki saját előnyévé tudja kovácsolni a természet adta lehetőségeket, azé lesz a siker. A természet pedig olyan, mint egy újság. Nem mindig friss, de igen jól lehet benne olvasni a hozzáértő szemnek. És ki ismerné jobban és tudná maga szövetségesévé tenni, mint aki mindennap forgatja és együtt él vele. Ez pedig a vadász, aki képes arra, hogy kint töltsön

hosszabb időt a természetben anélkül, hogy túlságosan megzavarná azt. Ismeri az állatokat, azok viselkedését, a természet jeleit, jelzéseit, ha azt valami megzavarja. Képes magát álcázni és nagy tudója a nyomolvasásnak. Hangtalanul tud cserkelni az erdőben és pontosan lő, hiszen sokszor csak egy lehetősége van elejtenie a kívánt vadat. Mindezt nem kiképzés útján szerezte meg, hanem sok-sok évtized tapasztalata, amit vagy örökölt, vagy maga szerzett meg kint az anyatermészet lágy ölén. Gondoljunk csak a Finn- Orosz háborúra ahol finn szarvas vadászok kiválóan ismerték a terepet és képesek voltak alkalmazkodni hozzá, ezzel sikerült megállásra kényszeríteniük a nagy „medvét”. De előfordult olyan is ahol a vadászfegyvereket nem a vadászok alkalmazták, s így csak, mint a fegyveranyag pótlására, kiegészítésére használták azokat. Esetleg illegális mozgalmak, szervezetek használták fel ezen eszközök nyújtotta lehetőségét.

Bár nem szeretnék abba a hibába esni, hogy megfeledkezek arról, hogy a vadászok körében számos az idős ember, illetve nem rendelkeznek sem páncélozott járművekkel sem sorozatlövő vagy nehézfegyverzetrel. Továbbá az új generáció nem rendelkezik katonai múlttal s így semmilyen harcászati ismeretekkel sem.

1.3. Téma helye, szerepe, kapcsolódásai, aktualitása

A modern hadviselésben sokak szerint nincs helye ilyen fajta elképzeléseknek az én véleményem az, hogy egy aktív a lakosság részéről támogatott ellenállás még a magas technikai és létszám fölényt élvező hadseregeknek is óriási kihívást jelent. Miközben egy reguláris ellenség legyőzése napok leforgása alatt megvalósítható. Igyekszem rámutatni arra is, hogy milyen események kellenek ahhoz, hogy egy modern társadalom a fegyverrel rendelkező civil réteget bevonja és alkalmazza napjainkban az ország védelmi feladatokban.

Már a tény is elgondolkodtató, hogy ma Magyarországon közel 130000-140000 fegyvertartási engedély van kiadva hivatalosan - ezek nagy többsége vadászfegyverekre tehát C és D kategóriás löfegyverekre van kiadva - ami messze felülszárnyalja a honvédség teljes létszámát. Valamint a vadásztársaságok ma hazánkban szinte 2-3 településenként fellelhetők, így számuk és elhelyezésüknek köszönhetően a határszakaszok teljes hosszát illetve a belső területeket is érintik. És ma Magyarországon ezek a rendelkezésünkre álló források semmilyen módon nincsenek kiaknázva. Továbbá olyan fegyverekkel, lőszerekkel, optikákkal stb. rendelkeznek amit kicsiny hazánk honvédségében az egyszerű katona nem is lát.

Ma a Honvédség a NATO égisze alatt tevékenykedik s így a tagországok alapvető szövetségeseink. Jelenleg Magyarország nem rendelkezik ellenségképpel viszont, Magyarország Alaptörvényének 45. cikkelye kimondja, hogy: „Magyarország fégyveres ereje a Magyar Honvédség. A Magyar Honvédség alapvető feladata Magyarország függetlenségének, területi épségének és határainak katonai védelme, nemzetközi szerződésből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátása, valamint a nemzetközi jog szabályaival összhangban humanitárius tevékenység végzése.”¹ Ennek értelmében állandóan arra kell készülnünk, hogy képesek legyünk ezek teljesítésére. Bár a szövegben nem jelölnek prioritásokat érezhetően az ország függetlenségének, területi épségének és határainak katonai védelme a legfontosabb része. Ennek érdekében –törvényes kereteken belül- bármi megtehető. „Az általános hadkötelezettség megszűnt, azonban rendkívüli állapot idején és az országgyűlés külön döntése alapján megelőző védelmi helyzetben Magyarország területén lakóhellyel rendelkező minden nagykorú, magyar állampolgárságú férfi hadköteles.”² Így tehát lehetségesnek tartom azt, hogy a vadászt, aki saját fégyverrel rendelkezik, lő készségét szinten tartja esetleges kiképzés után, már békeidőben kidolgozott utasítás szerint be lehet vonni a haza védelmébe.

¹ Magyarország Alaptörvénye 45.cikk (URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV) (Letöltve: 2014.01.20.)

² Magyar Államról, Magyar Honvédség (URL: <http://www.kormany.hu/hu/mo/honvedelem>) (Letöltve: 2014.01.20.)

2. Vadászfegyverek alkalmazása a múltban

Ahhoz hogy láthassuk a vadászfegyverekben rejlő lehetőségeket nélkülözhetetlen megvizsgálnunk, hogy miként alkalmazták eddig a történelemben. A kutatásom során fény derült arra, hogy nagy számban alkalmazták ezeket a fegyvereket első sorban a szabad-és vadászcsapatok, népfelkelők, majd később a partizánok és a gerillák. Ennek mibenlétét annak tudhatjuk be, hogy ezek a fegyverek eredendően már a békeidőszakokban is a civil társadalom kezén volt viszonylag nagy számban.

1632-be alakult meg az első vadász alakulat melyet V. Vilmos fejedelem hozott létre. Az elképzelés azon alapult, hogy „a vadászok képzettek voltak, saját fegyverrel rendelkeztek, így nagyszerűen alkalmasak voltak egy könnyen, gyorsan mobilizálható milícia létrehozásához. A 18. század folyamán minden jelentősebb európai hatalom létrehozta saját vadászalakulatait.”³A kutatásom szempontjából a XIX. század közepe jelenti azt a kezdőpontot ahonnan vizsgálni kezdem, ezen eszközök szerepét a hadszíntéren. 1800-as években Magyarországon a vadászfegyverek száma jelentősen elkezdett növekedni, ezért nem véletlen hogy az 1848-49-es forradalom és szabadságharcban igen nagy mennyiségben jelentek meg.

2.1. 1848-49 Szabadságharc

1848 augusztusától Magyarországon létrejönnek az úgynevezett szabadcsapatok, mely egy új alakulatforma. A kormánynak gyorsan mozgatható erőkre volt szüksége mivel délről a horvátok és szerbek veszélyt jelentettek az országra. Ezen alakulatok két fontos jellemzője az önkéntesség és az eseti megbízáson alapuló szervezés.”A szabadcsapatok szervezésének újabb szakasza decembertől kezdődött. Kossuth Lajos, az Országos Honvédelmi Bizottmány elnöke 1848. december 16-án rendeletben szólította fel a veszélyeztetett törvényhatóságokat, hogy szervezzenek gerillacsapatokat”⁴

³ Németh Balázs: A vadász és fegyvere (URL: <http://www.kapszli.hu/a-vadasz-es-fegyvere/>) (Letöltve: 2014.01.17.) (Továbbiakban: Németh B.: A vadász és fegyvere)

⁴ Süli Attila: A SZABAD- ÉS VADÁSZCSAPATOK SZERVEZÉSE ÉS MŰKÖDÉSE ERDÉLYBEN 1849-BEN, In.: Hadtörténelmi Közlemények 125. évfolyam, 2012., 2. szám, 409.p. (ISSN 0017-6540)(Letöltve: 2014.01.17.) (Továbbiakban: Süli A. : A SZABAD- ÉS VADÁSZCSAPATOK)

A szabadságharc elején a vadászzászlóaljakra egységesen léptek be sportlövő egyesületek, s polgárőr csapatok.⁵Ezeket a zászlóaljakat a főispán vagy távolléte esetében az alispán által kinevezett ember vezette. Bár ezek a szervezetek nem tartoztak a katonai szervezetek közé, de a kormány felhívására kötelességük volt más megyében is tevékenykedni. A szabadságharc folyamán beolvadtak a honvédség szervezetébe. 1849 januárjában, Erdélyben elkezdték szervezni a vadászcsapatokat mivel 1848 novemberére az országrész nemzetőrségeit a császári alakulatok illetve a szász és román felkelők lefegyverezték. Mivel az állam fegyvert nem tudott számukra biztosítani ezért, a csatlakozni szándékozónak a felszerelésüket maguknak kellett biztosítaniuk. Így ezek a csapatok nem rendelkeztek egységes fegyverzettel. A belépők zsoldot kaptak és a katonai törvények hatálya alatt álltak. Lovas és gyalogos szolgálatot is vállalhattak, és ha a létszám elérte a 100 főt indulhatott a feladatai elvégzésére. „Fő feladatuk az volt, hogy portyázásaikkal a bűnösöket elfogják, a rablott javakat és fegyvereket begyűjtsék.”⁶

De alkalmazták például a kolozsvári vadászcsapatot a román falvak lefegyverzésére, illetve Kisbányán harcoltak a román felkelők ellen. A Szentpály Sándor által szervezett vadászcsapatba a fegyver hiány miatt már csak a fegyverrel rendelkezőket vették fel. Ez rávilágít a szabadságharc egyik legnagyobb problémájára a fegyver és lőszerhiányra. A kormányzat megtett mindent annak érdekében, hogy fegyverrel tudja ellátni a szabad- és vadászcsapatokat, illetve a nemzetőrséget. Így elrendelték a fegyverek begyűjtését. Ez a lépés, jó eséllyel kecsegtetett. Ugyanis K. Horváth János Udvarhelyszék kormánybiztosa egy februárban kelt levelében jelentette, hogy a székbén 500-600 db polgári vadászfegyver van. Folyamatosan folytak a begyűjtések. Désen fegyverrejtegetésért elfogtak két román polgárt, az egyiket szökés közben lelőtték. A begyűjtött fegyvereket adták át az alakuló vadászcsapatoknak illetve nemzetőrségnek. Ebben a kérdésben nem volt egységes állásfoglalás. „Beöthyől kért állásfoglalást... báró Bánffy János alezredes, dési térparancsnok, mivel a főispán a román lakosságtól beszedett fegyvereket a vadászcsapatok számára igényelte tőle, míg Bem a nemzetőrségnek szánta azokat. Beöthy a válaszában kifejtette, hogy célszerűbb a vadászcsapatot lőfegyverrel ellátni, mivel az négy hónapra alakult és bárhol bevethető, a nemzetőrséget pedig lándzsával is fel lehet szerelni. Ezzel a kormánybiztos definiálta a vadászcsapatok és a mozgó nemzetőrség közti különbséget, mivel

⁵ Németh Balázs: M 1854 (Lorenz) Jägerstützen és a K. u. K monarchia mesterlövészei In.: Füstölgő Történelmi Lövész eMagazin 4.évfolyam, 22.szám 11.p. (Letöltve: 2014.01.17.)(Továbbiakban: Németh B.: M 1854 (Lorenz) Jägerstützen)

⁶ Süli A. : A SZABAD- ÉS VADÁSZCSAPATOK 411.p.

az utóbbit csak rövidebb időszakra lehetett alkalmazni.”⁷Mint látjuk a vadászcsapatok prioritást élveztek ezek után.

Több korabeli adat bizonyítja, hogy ezen csapatok túlnyomó többségben saját vagy elkobzott vadászfegyverekkel rendelkeztek, ám voltak olyanok, akik szuronyos puskával, sőt lándzsával voltak felszerelve. De akik puskával rendelkeztek azok sem sokáig élvezhették a luxus eme fajtáját, mivel a vadászfegyverek többnyire kovások vagy lökupakosak voltak. („Az ilyeneknél a gyújtást kis, kalapalakú fémhengerbe helyezett durranóhiganyos, ütésre robbanó keverék végezte.”⁸)Ezekkel a legnagyobb gond az volt, hogy származási helytől, az előállító üzemtől vagy éppen puskaművestől függően a méreteik különbözhetnek, így szinte lehetetlenné téve az utánpótlásukat. Kossuth 1949 tavaszán utasította Láhner Györgyöt, hogy ezek után minden javításra gyárba kerülő fegyvert szereljenek át gyutacsosra.(„Ütésre működő gyújtóelegyet egy 15 mm hosszú, 3 mm átmérőjű rézhengerben helyezték el.”⁹)Felélénkült a csempészet, és sikerült szakembereket és gépeket szerezni a hazai töltény és gyutacskészítéshez. A Budapestről Nagyváradra áthelyezett hadiipar központ igyekezett kiszolgálni a katonákat több- kevesebb sikerrel. A másik fő probléma a harctéren jelentkezett. A vadászfegyverek főbb jellemzője hogy a korabeli sorghalogsági fegyverekhez képest rövidebb volt, hogy használóját ne akadályozza a mozgásban. Huzagolt csővel és precízebb irányzékkal volt ellátva hogy az ellenséges puskák lőtávolságán kívülről is eredményesen zavarhassák őket tevékenységükben. A gond csak az, hogy a mai „vadászpuska” szó értelmezése alatt ebben ez idő tájt, három különböző fegyverrendszerre kell gondolnunk. Gondolhatunk tehát a Lorenz Jägerstützen szériára (1759-től az 1854 M-ig) amit vadásztuccnak (Jägerstützen) neveztek, míg osztrák s magyar terminológiában a vadászpuskán (Järgewehr), mindig simacsövű fegyvert értettek.¹⁰A harmadik pedig civil lakosság által vadászatra (esetleg sportlövésre) használt fegyverek.

Mi lehetne egy olyan fegyverrel a hiba, ami messzebbre, pontosabban képes találatot elérni? A megoldást a kor harcászati eljárásában kell keresnünk. A bevett szokás az volt, hogy az egymással szemben álló felek, körülbelül 250 lépésről (170m) tüzet nyitottak egymásra. És egészen addig folytatták a tüzelést, még az ellenség a közelükbe nem ért. Ez idő alatt egy jól kiképzett katona 2-3 lövést tudott leadni egy simacsövű fegyverrel, ami után viszont

⁷Süli A. : A SZABAD- ÉS VADÁSZCSAPATOK 413.p.

⁸Borus József: A szabadságharc hadiipara In.: Új forrás A Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirata 34. Évfolyam 1998., 6. Szám, (URL.:http://www.jamk.hu/ujforras/9806_22.htm) (Letöltve: 2014.01.23) (Továbbiakban: Borus J.:A szabadságharc hadiipara)

⁹Borus J.:A szabadságharc hadiipara

¹⁰Németh B.: A vadász és fegyvere

kénytelen volt közelharcba bocsátkozni a szembenálló féllel. A közelharc fegyvere ebben az időben a gyalogos katonánál a szurony. És meg is válaszoltuk a kérdést, mivel a civil lakosságtól beszédett, illetve külföldről beszerzett fegyverek nagy részéhez nem tartozott szurony, sőt az erre szolgáló felfogatási rendszer sem volt a puskákon. Szurony nélkül viszont a vadászászlóalj támadás esetén inkább elmenekült, mert egy esetleges közelharcban alul maradt volna. Tehát a 2-3 fős vadászok inkább laza csatárharcra, sorgyalagsági alakzatok közti területek lefedésére, felderítésre, ellenség üldözésére, zavarására, tiszták, dobosok, kürtösök kiiktatására voltak képesek, bár nem csak így alkalmazták őket.¹¹ Megpróbálták a fegyvergyárban orvosolni a problémát, pl.: a fegyvereket átalakították úgy, hogy fel lehessen rá tenni szuronyt illetve vidéki fegyvergyárakban gyártattak szuronyokat. De ez csak tetézte a logisztika csődjét. Amelyik fegyver rendelkezett szuronnyal ahhoz is nemsokára újat kellett készíttetni, hiszen a szurony volt, ami a legjobban amortizálódott a harcok folyamán. A vadásztucc, a német ajkú területeken azonos jellemzőkkel bírt, melyek erősen hajaztak a kor vadászatra használatos civil fegyvereire. A Lorenz féle Jägerstützen-ek kiváló példái a folyamatosan fejlődő, egyre több fejlesztést magába foglaló vadászfegyvereknek. Az 1842/48-as mintájú változata már számos újdonságot tartalmazott, mint pl.: az íves irányzék, pisztolyfogásos sátorvas, lekerekített csővégre húzható kard-bajonett, Augustin lakat és 13,9

1. ábra **1838 M töltény**

mm-es átmérőjű gömbgolyóhoz készült cső. Érdekességük hogy a cső huzagolása miatt nehezebben tölthető fegyverhez fém töltővesszőt készítettek, melyet az övükön viseltek. Itt kapott helyet a patrontáska és lőportartó is. A Jäger (vadász) általában 40-60 előre elkészített papírtölténnyel (1.ábra) indult a csatába, melyben gömblövedék és a szabványban előírt tömegű lőpor volt becsomagolva. Erről egy kis dróton lógott a réz gyutacs. Így a táskába

¹¹Németh B.: A vadász és fegyvere

benyúlva egyszerre volt lehetősége elővenni mindent, ami a lövéshez szükséges volt. Továbbá a drót meghúzásával a papírtöltény felszakadt, ezáltal lehetett is a csőbe önteni. Erre azért is volt szükség, mert a 19. században a tömegével besorozott katonáknak nem mindig voltak meg az első fogaik, amivel feltéphették volna ezt. Ezzel a töltény és fegyver kombinációval egy vadász alakulat képes volt nagy károkat okozva hatékonyan tevékenykedni.

Néhány példa az erdélyi vadászcsapatok és nemzetőrségek fegyverzetéről és létszámáról 1849-ben:

Egloffstein Béla őrnagy jelentése Tordai városi nemzetőrség és vadászcsapatok létszámáról. Torda, 1849. február 5.¹²

Alakulat	Létszám	Lőfegyver	Szúró és vágófegyver
I. szabad vadász század	199	11 gyutacsos, 43 kovás, 81 vadász	69 lándzsa
II. szabad vadász század	141	3 gyutacsos, 49 kovás, 39 vadász	44 lándzsa
szabad lovas század	137 fő, 137 ló	50 pisztoly, 13 karabély	74 kard
I. nemzetőr század	302	1 gyutacsos, 4 kovás, 68 vadász	121 lándzsa
II. nemzetőr század	224	1 kovás, 26 vadász	190 lándzsa
III. nemzetőr század	221	2 gyutacsos, 3 kovás, 64 vadász	100 lándzsa
Összesen	6 század 1224 fő, 137 ló	17 gyutacsos, 100 kovás, 248 vadász, 50 pisztoly, 13 karabély	523 lándzsa, 74 kard

Csipkés Albert százados kimutatása Torda megyei vadász csapat 3. századáról. Torda, 1849. február 19.¹³

179 fő,	37 vadász kovás fegyver szuronnyal, 55 vadász kovás szurony nélkül, 8 pisztoly,	8 kard, 74 lándzsa.
---------	---	---------------------

¹²Süli A. : A SZABAD- ÉS VADÁSZCSAPATOK 431.p.

¹³Süli A. : A SZABAD- ÉS VADÁSZCSAPATOK 432.p.

Egloffstein Béla br. őrnagy kimutatása Torda városi nemzetőrség létszámáról. Torda, 1849. március 30. ¹⁴

Alakulat	Létszám	Lőfegyver	Szúró és vágófegyver
Tordai mozgó I. század	195	2 kovás, 186 vadász	-
Tordai mozgó II. század	150	4 kovás, 140 vadász	1 lándzsa
Tordai mozgó III. század	196	136 vadász	53 lándzsa
Tordai mozgó IV. század	173	3 kovás, 165 vadász	-
Tordai I. nemzetőrszázad	145	50 vadász	95 lándzsa
Tordai II. nemzetőrszázad	107	26 vadász	81 lándzsa
Tordai mozgó lovas század	161 fő, 159 ló	130 pisztoly, 65 karabély	155 kard
Összesen	7 század 1127 fő, 159 ló	8 kovás, 703 vadász, 130 pisztoly, 65 karabély	230 lándzsa, 155 kard

¹⁴Süli A. : A SZABAD- ÉS VADÁSZCSAPATOK 434.p.

2.2. A 19. század második fele

A vadászfegyverek fejlődése tovább folytatódott a szabadságharc után is. Ez a fejlődés elsősorban a töltényeknél jelentkezett. Már korábban rádöbbenek, hogy egy jó puska esetében is a kritikus pont a töltény, ezen belül pedig maga a lövedék. A kezdetben használt gömblövedékek nem rendelkeztek jó ballisztikai tulajdonságokkal. Ennek kiküszöbölésére megjelentek az ún. kúpos lövedékek. Arra, hogy ezeket a lövedékeket használták e a 48-49-es harcok folyamán arra nincs bizonyíték, de régészeti feltárások során Budapest környékéről előkerültek ilyen lövedékek. A lelőhely vélhetően ebben az időben lőtérként üzemelhetett, ezzel is magyarázva a sűrűn előforduló lövedékek különböző változatait.¹⁵ Talán a két legismertebb a Lorenz féle kompressziós és a Minié lövedék.

2. ábra Lorenz féle kompressziós lövedék és papírtöltény

A Lorenz féle papírtöltény (2.ábra) elsődleges ismertető jele hogy a lövedék fordítva fenék résszel lefelé helyezkedik el a lőpor alatt. A lövedék köré tekert papírt (ezen belül helyezkedett el a lőport tartalmazó papírcsomagolás is, ezáltal a lőport 4 réteg papír védte a külső hatások ellen) kb.10mm magasságig egy marhafaggyú és méhviasz olvadékba mártva kenőanyagot vittek fel a lövedék köré. Ez jelentette nagy előnyét mivel töltésnél a töltény feltépése után a lőport a csőbe öntötték majd a lövedéket papirostól a kenőanyagos résszel lefelé a csőbe helyezték. A felesleges papírt letépve a töltővesszővel a lőporig lenyomták majd 2-3 határozott ütéssel megzömítették a lövedéket. A kenőanyaggal ellátott papír így teljesen elválasztotta a puha ólomból készült lövedéket a csőtől, ezzel kitöltve a kettő közötti rést. Ezáltal megfelelő kenéssel látta el a csövét és a puha lövedék nem ólmozta el azt. Ezért a fegyver megőrizte pontosságát sok használat után is.¹⁶

¹⁵Németh Balázs: A k.k. hadsereg első kúpos lövedékei Magyarországon(URL: <http://www.kapszli.hu/a-k-k-hadsereg-elso-kupos-lovedekei-magyarorszagon/>) (Letöltve: 2014.01.17.)

¹⁶Németh B.: M 1854 (Lorenz) Jägerstützen 16-17.p.(Letöltve: 2014.01.17.)

¹⁷Németh B.: M 1854 (Lorenz) Jägerstützen 16-17.p.(Letöltve: 2014.01.17.)

A legkorszerűbbnek tartott Francia, Brit, USA és számos Német területen is használt Minié lövedék egészen más működési elvvel rendelkezett. A lövedék ún. szoknyával rendelkezett melynek révén a lőporgázok préselték a lövedéket a cső falához, így áthidalták a kettő közötti hézagot. Bár a lövedék nagyon pontos lövéseket tesz lehetővé (3.ábra), de egy a gyakorlatban

3. ábra 9 lövés 50 méteren Minié lövedékkel

történő alkalmazást nehezítő dolog azonban ellene szólt. Méghozzá, hogy a vékony szoknya igen sérülékeny volt. A katona a tölténytáskájában vagy töltés közben sérült lövedékek pedig már 50-100 méteren is igen pontatlanok voltak, mivel a lőporgázok a cső elhagyása után kibillentették azt pályájáról.¹⁷

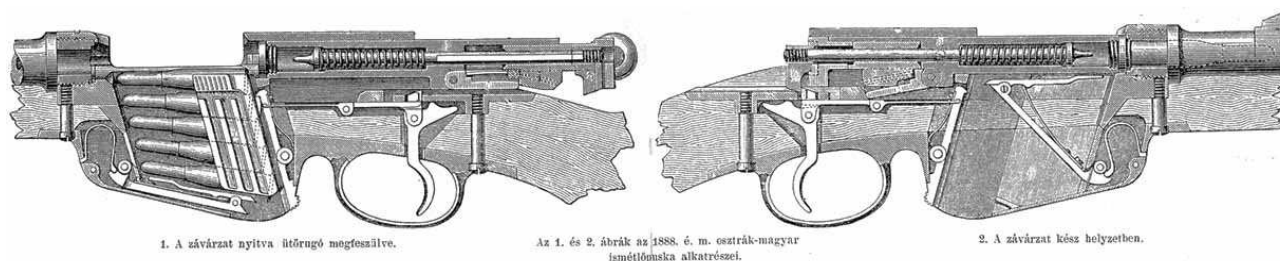
„A lövedékek már nem öntéssel készültek, hanem precíziós gépeken préselték őket. A préselt lövedékek jóval egyenletesebb minőséggel bírtak, mint az öntöttek mivel gyártási eljárás kiküszöbölte az öntési zárványok lehetőségét teljesen.”¹⁸

A perkussziós puskák ideje lassan lejárt, bár ezen a ponton még megemlíteném Svájcot. Mivel embertömegekkel nem rendelkezett ezért a honvédelemre berendezkedett hadsereg egy az Osztrák-Magyar vadászcsapatokra jellemző harcmóddal és ehhez egy különleges fegyverrel rendelkezett. A svájci hadseregben mindenki egy 10,5mm űrméretű mesterlövész puskát kapott mellyel jó pozícióból és nagy távolságból volt képes pusztítani az ellenséget. Ez a lövedék mely hosszabb és könnyebb volt mint a Lorenz vagy Minié lövedéke forradalmi újjításnak bizonyult a hegyes átszegdelt terepen. Laposabb röppályán haladt a lövedék ezért a katonák pontosabban tudták a változó helyszögben történő lövéseket leadni. A fegyver maga vadász ágyazású, gyors huzagolású, és ami talán a legfontosabb gyorsítóval ellátott volt. (A gyorsító más néven schneller egy az elsütést megkönnyítő szerkezet mely, vagy az elsütő billentyű előrenyomásával vagy egy második billentyűvel aktiválható. Ennek hatására az

¹⁸Németh B.: M 1854 (Lorenz) Jägerstutzen 17.p.

elsütés kikönnyül –szinte érintésre elsül a fegyver, ezáltal csökkentve az esélyét a célzás vagy elsütés közben történő fegyver elmozdításának, kézremegésnek, belerántásnak. Bár hadi alkalmazásban manapság nem jellemző, viszont a vadászfegyvereknél annál inkább. Segítségével egy tapasztalatlan lövész is képes pontosabban lőni.)

A 19. század második felében kezdtek elterjedni a vadászfegyverek így már nem csupán a gazdag nemesek –a vadászat nemesi előjog volt már a középkortól kezdve- hódolhattak eme élvezetnek. Mi sem bizonyítja ezt jobban mintsem az 1880-as évek végén megjelent új adóforma az ún. „fényűzési adó”, melyet többek között a vadászfegyverek után kellett fizetni. A háborúkat és a vadászatot is megváltoztatták a különböző fejlesztések. Talán az igazi nagy áttörést 1849-es drezdai utcaharcokban bemutatkozott Dreyse puskája. Ez a konstrukció alapozta meg a fegyverek gyártását a jövőre nézve. Egyértelműen bizonyította a hátultöltős fegyverek előnyét (mint pl.: tűzgyorsaság) a perkussziós puskákkal szemben, az 1866-os königgrätzi csatában. A Monarchia a poroszok elleni vereség után felmérve lemaradását, örületes iramban megkezdte a Lorenz puskák átalakítását hátultöltőssé. Majd később megjelenő gerendelyzáras Werndl puskák és a fém hüvelybe egybeszerelt lőszer hozták meg az igazi áttörést.¹⁹

4. ábra 1888. é.m. osztrák-magyar ismétlőpuska

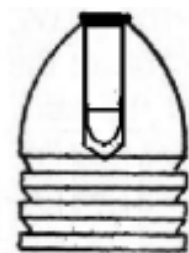
Nem maradt el a lövedékek fejlesztése sem. Az ismétlő fegyverekhez már egybeszerelt lőszerre volt szükség – a lőszer tartalmazza az összes alkotóelemet (lövedék; lőpor; csappantyú; hüvely) míg töltényről akkor beszélünk, ha legalább egy elem hiányzik -, de maga a lövedék fejlesztése sok érdekes dolgot mutat. Már az egybeszerelt lőszer megjelenése előtt is megpróbáltak olyan lövedéket kifejleszteni melyek a lehető legnagyobb kárt teszik az ellenség soraiban. A Minié lövedékek után nagy energiát fektettek egy olyan lövedék fejlesztésébe, amely a célba való becsapódás után szétrobban. Ezt misem bizonyítja jobban, mint sem az 1868-as Szentpétervári Nyilatkozat mely orosz kezdeményezésre megpróbált

¹⁹ Németh Balázs: A Werndl puskája és az 1870-es évek harcászata(URL:<http://kapszli.hu/a-werndl-puska-es-az-1870-es-evek-harcaszata/>) (Letöltve:2014.01.17)

gátat szabni a kézfegyverekből kilőtt robbanólövedékeknek, és az 1899-es Hágai egyezmények az emberi testben könnyen szétmenő vagy ellapuló lövedékek eltiltásáról szóló része. Ezeknek a robbanó lövedékeknek számos fajtáját ismerjük ebből a korszakból.

A Podewils lövedék: Mely Philipp von Podewils báró nevéhez fűződik. A lövedéke antimonnal keményített ólomból készült melynek a lövedék mind két vége felől nyitott henger alakú üreg volt a közepén. Ebben foglalt helyet egy üreges cink üllő melyben egy szabványos 6mm átmérőjű csappantyú, 3 g lőpor és egy ütőszeg kapott helyet. A működési elve egyszerű volt, a lövedékre ható lőporgázok hatására a belsejében található üllő előre mozgott, míg az ütőszeg túl nem nyúlt a lövedéken. Ez becsapódáskor a csappantyúra csapva begyújtotta a finom lőport majd az szétvetette az ólom köpenyt. A lövedéket alkalmazták az 1866-os és 1870-es háborúban is vegyes tapasztalatokkal. Általában a lőportöltet nem vetette szét a köpenyt csak deformálta azt. Ezzel a hatásossága valamelyest növekedett mivel a deformált lövedék becsapódás után irányt változtat a testben, mely növeli a sokkhatást és a sebcsatorna nagyságát is. A másik előforduló probléma a gyártási toleranciáknak köszönhetően az üllő már becsapódás előtt kirepült a lövedékből. De bármelyik is következett be, képes volt a lövedék megállítani egy embert vagy egy lovat.²⁰

A poroszok erre egy Dreyse kísérleti ún. puskagránáttal válaszoltak. Melynek alapkonceptiója az volt, hogy „az eredetileg ólom lövedéktest helyett egy öntöttacél lövedék váltotta fel, amelyet a hátsó részén található menetelt nyíláson keresztül 2,5g lőporral töltöttek fel. A lövedéktesthez tartozó gyújtó szelence egy csappantyút tartalmaz, amelyet becsapódáskor a szelencébe szerelt kalapács gyújt be.”²¹

2.3.Amerikai polgárháború

Ha a figyelmünket a Atlanti óceán másik oldalára fordítjuk, ott is találunk érdekes megoldásokat, fejlesztéseket. Elsőként egy igen érdekes megoldásra szeretném felhívni a figyelmet mely nagy találékonyságra mintsem mérnöki munkára vall. Ez a lövedék nem más, mint egy jól ismert Minié lövedék

5. ábra Minié lövedékbe ágyazott .22Lr. lőszer

azonban ezt házilag úgy módosították (5.ábra), hogy a lövedék hegyét befűrték és az így keletkezett üregbe ágyaztak egy .22 Lr. lőszert úgy,

²⁰Plieur: Az „istentelen lőszer” 3.p. www.kalasnyikov.hu (Letöltve: 2014.03.23)

URL:http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/az_amerikai_polgarhaboru_robbano_lovedekei.pdf

²¹Plieur: Az „istentelen lőszer” 4.p. www.kalasnyikov.hu (Letöltve: 2014.03.23)

URL:http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/az_amerikai_polgarhaboru_robbano_lovedekei.pdf

hogy annak lövedéke a Minié lövedék belseje felé nézzen. Mivel a .22Lr. lőszer peremgyújtásos volt, ezáltal a becsapódás ereje elegendő volt, hogy működésbe hozza azt. Ezáltal a saját lövedékét belőtte a Minié közepébe s így az szétesett.

A másik lövedéktípus, amit még érdemes megemlíteni az úgynevezett Gardiner lövedék. Ez egy szabványos Minié lövedék melyet egy cink szelence köré öntöttek. A szelencébe 3g finom szemcséjű lőport helyeztek, amelyet egy gyújtócsatona kötött össze a lövedék aljával. Ebbe töltöttek lassú égésű lőport, melyet a kilövés közben keletkezett lőporgázok gyújtottak be. A lövedéket 1-1,5 másodperc múlva, körülbelül a csőtorkolattól 2-300 yardnyira a berobbanó lőpor szétvetette. A használhatóságát viszont rontották a gyártási toleranciák, ami miatt nem volt állandó az a távolság ahol a lövedék szétrobbant. Ezért igen vegyes érzéseket váltott ki az északi vezetés körében. Például „James W. Ripley tábornok, a hadsereg hadianyagügyi osztályának a főnöke hevesen ellenezte, Campbell hadügyi államtitkár viszont nyomban megrendelt az új lövedékekkel ellátott töltényekből 75000 darabot .58 kaliberben , illetve 25000 darabot .54 kaliberben.”²²

A háborúban megjelent a robbanó lövedékek több fajtája és ezeket használták is a háború végéig. A déliek nem állították rendszerbe a robbanó lövedékeket, de ezt nem humanitárius okokból tették, csupán anyagi vonzatai voltak. Viszont az északiaktól zsákmányolt robbanó lövedékeket előszeretettel alkalmazták eredeti tulajdonosai ellen. Illetve náluk jelentek meg nagy mennyiségben a sörétes vadászfegyverek.

-A sörétes vadászfegyverek kialakulása visszanyúlik egészen a szakállas puskáig. A jelenleg közzismert sörétes puskát 1758-ban Nagy-Britanniában találták fel. Lefauchaux a híres fegyvergyártó 1832-ben készítette el az első sörétes lőszerét, amit 1840-ben továbbfejlesztve létrehozta az első fémből készült tügyújtású lőszerét. Az 1850-ben kifejlesztett angol T alakú csőfarretesz sok újításhoz vezetett. 1875-ben birminghami Anson&Deely nevű cég szabadalmaztatta a kakas nélküli sörétes puskáját, amiben belső kakas és önfelhúzó rendszer található. Sok korszerű sörétes puska még mindig ezen a műszaki elven alapul.²³-

A déliek sokkal, fejletlenebb iparral rendelkeztek mint ellenségük. Ezért nem véletlen hogy fegyverzetben hiány lépett fel. Ennek megoldására szívesen fogadták a saját fegyverrel rendelkezőket a lovasság vagy gyalogság soraiba. Jelentkezők pedig szinte csak külső kakasos

²²Plieur: Az „istentelen lőszer” 5.p. www.kalasnyikov.hu (Letöltve: 2014.03.23)

(URL:http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/az_amerikai_polgarhaboru_robbano_lovedekei.pdf)

²³A. E. Hartink: Sörétes és vegyes csővű vadászpuskák enciklopédiája. Gabo könyvkiadó Bp.: 1999., 11-12.p.(ISBN: 9638009942)

sörétes fegyverekkel rendelkeztek, mivel ez volt déli vidékeken a legelterjedtebb fegyvertípus. Ezeknek a fegyvereknek a származási helyük és gyártóik is személyenként változó volt, anyagi háttértől függően. De talán a legfontosabb, hogy kaliberben is nagy eltérést mutattak ezek a simacsövű sörétesek.

Először is azzal kezdeném, hogy sörétes fegyvereknél a kaliber nem ugyan azt takarja, mint más fajta fegyvereknél, ahol általában a lövedék átmérőjét értjük milliméterben vagy inch-be. Egy 12-es sörétes puskában azt jelenti, hogy 1 font ólomból 12 darab a fegyver csövének átmérőjével megegyező méretű golyót lehet kiönteni. A manapság népszerű sörétes kaliberek (12-es, 16-os, 20-as) kívül számos más most egzotikusnak tűnő kaliber áll a mindennapi használatára a vadásznak. Ilyen volt például a 4-es és 6-os kaliber melyek európai nagyvadak ellen voltak használatosak és a régi muskéták csöveivel készültek. A 8-as kaliber legkedveltebb vízimadár ellen való fegyver volt délen, illetve a 10-es mely a korabeli minden vadászfegyver szerepét töltötte be. Ezt a kalibert később a 12-es szorította ki.

A korabeli sajtó ekkoriban vezette be a publikálását az úgynevezett „harctári leveleknek” melyeket északi lovassági tisztek írtak a harcok forgatagából. Ezekben a gyakran emelt hangvételi levelekben „sörétes gazembereknek”²⁴ nevezték a velük szemben álló irreguláris ellenségeiket. „Ugyanis az általuk alkalmazott fegyver/lövedék kombináció egyaránt súlyos és nehezen kezelhető sebesüléseket okozott lónak, embernek egyaránt: sörétes puskák megtöltve a fáradhatatlan emberi elme által elképzelhető összes lövedékkel: söréttől kezdve a nagyvadra való expanzív lövedékkel folytatva a rozsdás csavarokig.”²⁵ A harcok folyamán rájöttek, hogy tehetnék ezeket a fegyvereket hatásosabbá, így megkezdték házilag átalakítani, megbarkácsolni. Felfedezték, hogy a hosszú csövű puskákat lóháton nagyon körülményes és időigényes megtölteni ezért lefűrészelték a sörétesek csövét 40-50 centire vagy még kisebbre. A rövidebb cső azt eredményezte, hogy a hatásos lőtávolság bár lecsökkent, de a sörétraj szóráskepe nagyobb lett. A lovasok így már értékes időt nyertek a töltés és a célzás könnyítésével illetve közlelő nagyobb eséllyel találták el a célt. A nagyobb kaliberű fegyverek azonban tekintélyes visszarúgást produkáltak, illetve a lőszerutánpótlás is nehézkes volt ezért előnyben részesítették a 10-es 12-es 16-os kalibereket. Továbbá a dupla csövű fegyvereket helyezték előnybe ezzel növelve a tűzerejüket.

²⁴Plieur: A „sörétes gazemberek” 1.p. www.kalasnyikov.hu (Letöltve: 2014.03.23)
(URL: http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/az_amerikai_polgarhaboru_vadaszfegyverei.pdf)

²⁵Plieur: A „sörétes gazemberek” 1.p. www.kalasnyikov.hu (Letöltve: 2014.03.23)
(URL: http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/az_amerikai_polgarhaboru_vadaszfegyverei.pdf)

Ezekből a fegyverekből a kilőtt lövedékek színes kompániája jelent meg, az egybeöntött ólomlövedékektől a söréteken át a szükségmegoldásokig. A sörétes fegyver legnagyobb előnye egyben a hátránya is. Méghozzá az, hogy a fegyver csöve (csövei) nem rendelkeznek huzagolással. Ez lehetőséget adott arra, hogy a lőpor fojtása fölé apró ólomgolyók tucatjait helyezték el. Közélről ez iszonyatosan fájdalmas és kétségkívül halálos sebek sorát okozta az északi katonáknak. És ha éppen nem volt kéznél ólomgolyó szívesen felhasználták mindazt, amit találtak. Lehetett ez rozsdás anya vagy szeg, mit sem törődve erkölcsi vagy emberjogi kérdésekkel. De fellelhetőek olyan lövedékmaradványok melynél egy nagyobb .69-es ólomgolyó és mellé helyezve 4-5 darab .36-os sörét vagy pisztolygolyó volt egyszerre betöltve. A kor gyártási technikájának és a változó anyagminőségnek köszönhetően gyakran ezzel a nagyobb ólomgolyóval összeolvadtak a kisebb sörétszemek, így bár ballisztikailag megbízhatatlan és pontatlan volt, de az emberi testben annál súlyosabb volt a hatása. Könnyűszerrel megállította a lovat és lovasát, és ha csak végtagot ért is szinte biztos, hogy amputálni kellett utána. (Az amputáció gyakori és bevett eljárás volt ekkor a végtagsérüléseknél. Sajnos ezeknek az embereknek 25%-a belehalt a műtét közben vagy az az után fellépő komplikációkba.) De a sörétek alkalmatlanok voltak a messzi célpontok leküzdésére, ezért a távolabbi lövésekhez használtak más olyan töltényeket, melyeket eredetileg afrikai vagy indiai nagyvadak elejtésére készítettek. Ezek általában expandálódó vagy robbanó lövedékek voltak. Ilyen például a 16-os francia Devisme vagy Jacobs robbanó higannyal töltött lövedék. Továbbá a manapság ismeretes gyöngygolyó vagy brenneke mintájára egy nagy, ólomból álló lövedékek, mint a Nessler lövedék vagy a slug. Az előbbi egy ólomlövedék mely egy kis „szoknyával” rendelkezik, ezért nekifeszül a csőnek ezáltal pontosabb és távolabbi találatot téve lehetővé. Bár a Nessler 500 méteren egy század méretű célpontnál is 20%-os találati pontosságra volt képes, de ezt nem tudták kihasználni, mivel a vadászfegyvereiken nem voltak megfelelő irányzékok. A másik az úgynevezett slug vagy henger lövedék. Ennek két fajtája létezett: egy gyári, papírhüvelybe töltött egységesen 20 vagy 40 grammos –attól függően, hogy 12-es vagy 10-es kaliberről van szó- változata, illetve az otthon házilag öntött ólom henger.

Ezeknek a fegyvereknek számos olyan alkalmazási módja van, amit eredménnyel használtak. Lovassági rohamnál például egyszerűen rárontottak az ellenségre és dupláztak. De alkalmazták az irreguláris kötelékek leszállás végrehajtására, vagy a fontosabb célpontok, mint például tisztek, kürtösök kiiktatására is egyaránt. A háború után a déliek elég tágan

értelmezték a feltétel nélküli fegyverletételt s így ezeknek a vadászfegyvereknek többsége gazdájukkal együtt tért vissza a békés idők mindennapjaiba.

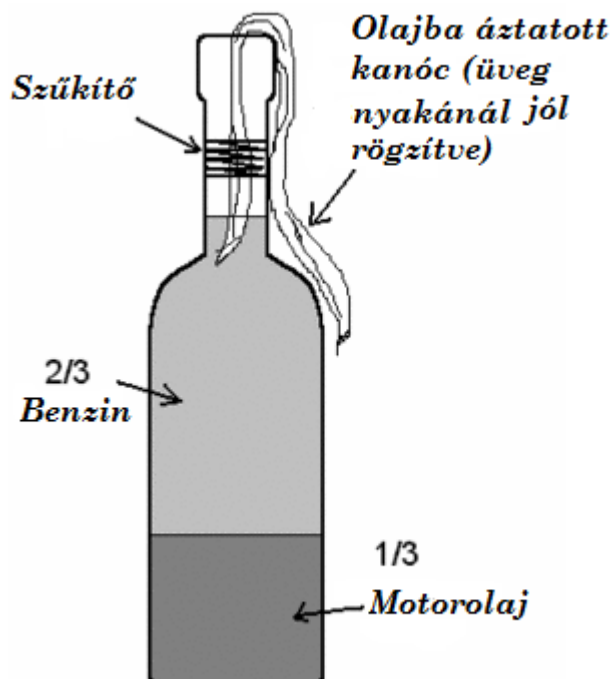
2.4. Téli háború

A történelem az évek során méltatlanul elfeledkezett egy kis ország elszánt harcáról a II. Világháború forratagában. Pedig a szovjet óriást egy gyenge haderővel, -humán és harcanyaggal- de annál jobb területi adottságokkal rendelkező bátor nép kényszerítette megállásra. A finn védelmi tervek arra a feltételezésre támaszkodtak, hogy támadás csak keletről azon belül is csak Karéliai-földszoroson át várható. Ezt arra alapozták, hogy a gyéren lakott Ladoga-tó és a Sarkkör közötti területen a csapatmozgásokhoz megfelelő úthálózat, illetve ezek között elterülő dombos, sziklás helyenként mocsaras terület nem kedvező a csapatok nagyobb összpontosításához. A földszoros védelmét keskeny volta –főleg nyári időszakban- könnyíti meg, hiszen sehol sem szélesebb, mint 130km. Az elképzelés az volt, hogy a támadó szovjet erőket Viipuri-Antrea-Hiitola vonalában meg kell állítani, mielőtt kijutna a földszoros tágabb térségébe. Itt több lépcsős védelmi állásokat rendeztek be, amely a „Mannerheim-vonal” néven vált ismerté. Illetve már a támadás előtt megkezdték a mozgósításokat, illetve az újoncok kiképzését, tartalékok behívását.

1939. november 30.-án hadüzenet nélkül megkezdődött a támadás. A finn védelmi erők a békebeli állományt csoportosították a földszoros illetve a keleti határ első lépcsőjébe s ezeket a behívott tartalékokkal erősítették meg. Folyamatosan képezték ki a bevonultatott állományt az arcvonalak közelében. Így a gyéren kiképzett állomány bonyolultabb műveletekre nem igazán volt felkészítve. Ezért továbbá a tüzérség és páncéltörő eszközök hiányában történt meg számos alkalommal az, hogy az elszántan küzdő finn erők által bekerített szovjet csapatokat nem voltak képesek megsemmisíteni. Bár nem rendelkeztek kellő felkészítéssel a finnek mégis elszántan küzdöttek minden kis talpalatnyi földért. De számos helyen kénytelenek voltak halogató harcot alkalmazni a többszörös túlerővel szemben. A szovjetek magas technikai fölénye csupán már a bevetett páncélozott harcjárművek, harckocsik, repülők, tüzérségi lövegek számadataiból is egyértelmű. Ezzel szemben a finnek alig rendelkeztek repülőkkel és ezek is képtelenek voltak felvenni a versenyt az ellenség vadászaival. Valamint a tüzérség, de legfőképpen a harckocsik terén maradtak alul.

Ezen fölény ellensúlyozására olyan harceljárásokat dolgoztak ki, amelyek bár hatásosak voltak igen nagy lélekjelenlétet és bátorságot követeltek. A következőt kellett tenniük. Megvárták még a páncélosok az állásaik közelébe értek, ezután gyorsan felpattanva –későbbi

nevéen „Molotov-koktél”- gyújtópalackot (6.ábra) dobtak a harckocsi motorjának

6.ábra Gyújtópalack

szellőzőjére. Ezáltal a motor beszívva az égő benzint a levegőszűrője és a motorja kiégett. Igen hatásosnak bizonyultak bár páncéltörő lőszer hiányában nem sok más esélyük volt. Továbbá a Finnországot kettévágni szándékozó szovjet 163. és 44. hadosztály megsemmisítése egyszerűen zseniális megoldás volt. A támadók az időjárás és nagy erdőkkel borított táj miatt keskeny utakra szorulva haladtak az ország belseje felé. A finn erők taktikája az volt, hogy a menetoszlop első és utolsó járművét kilőtték, vagy felrobbantották ezzel megakadályozták a járművekkel, harckocsikkal való szétbontakozás vagy menekülés esélyét.

7. ábra Finn sítalpas katonák fehér álcával

Az úgynevezett „Motti” taktika²⁶ (a finnek a fákat meghatározott méretre vágták és 1m³ –es ún. „mottik”-ba rakták) azon alapult, hogy az utakon megállásra kényszerített hadoszlopot különböző helyeken, a sítalpon gyorsan és észrevétlenül közlekedő katonák (7. ábra) kézigránáttokkal és heves tűzzel elvágják. Majd a mesterlövészek az erdő mélyéről halálos pontossággal kezdték a tiszteket s majd a legénységi állományt gyéríteni. Így apró darabonként számolták fel az ellenséges erőket.

„Tél tábornok” is a segítségükre volt. Hiszen a fagyos finn telek során nem ritka a -40°C sem. Az orosz katonák öltözete nem volt megfelelő ebben a környezetben. Vékony kesztyűjük miatt az átfagyott ujjaikkal nem voltak képesek a fégyverek rendes kezelésére. Ruházatuk nem védte őket az ilyen mértékű hideg ellen. Továbbá a havas tájon az álcázás teljes mellőzése is jellemző volt a szovjetek korabeli egyenruháikra. Nem voltak felkészítve a téli háborúra és az ezzel járó hidegben történő túlélésre sem. (a támadásban csak a nyugati Leningrád környéken összevont hadseregek vettek részt, míg a keleti „hideg környezethez hozzászokott” erők nem) Ezzel szemben a finnek kivétel nélkül tudtak síelni és hozzászoktak a hideg időjárás okozta körülményekhez. A sí tudásuk megkönnyítette a közlekedésüket a havas tájon, ezzel gyorsan és nesztelenül voltak képesek közlekedni. Minden finn katona továbbá viselte a fehér kezeslábast, amely a kiváló álcázást jelentette számukra. Továbbá a hátszágban dolgozó asszonyok és lányok kötötték nekik a 3 ujjas kesztyűket – amiben kiválóan tudták kezelni fégyvereiket még nagy hidegben is- valamint a meleg ruházatot. A termelésbe a finn nép teljesen összefogottan és lelkiismeretesen vett részt, biztos támaszt nyújtva ezzel a frontokon harcoló katonáknak. A finn „jávör-vadászok”²⁷ kiválóan kezelték a fégyverüket és képesek voltak halálos pontossággal elejteni a kiszemel „vadat”. Továbbá jártasak voltak a havas erdei tájon való közlekedésben melynél kötés nélküli sítalpaikon gyorsan képesek voltak az erdő leple alatt közlekedni majd hirtelen lecsatolni és harcba bocsátkozni. Birtokában voltak továbbá azoknak a fortélyoknak, amellyel ilyen különleges környezeti viszonyok között is hatékonyan lehet harcolni és túlélni azt. Ezeket az embereket nevezték el a szovjet katonák „Fehér Halálnak”.

Minden bizonnyal a leghíresebb nem más, mint Simo Häyhä (8. ábra).A finn védelmi alakulat mesterlövészei között szolgált a Téli háború alatt, és a világ legtöbb igazolt találatával rendelkezik mind a mai napig. Már figyelemfelkeltő maga az a tény is hogy a nemzetközileg

²⁶Zeki: Carl Gustaf Emil von Mannerheim és a „Fehér Halál” (Szovjet-finn háború), 1939-40(URL: <http://www.masodikvh.hu/hadszinterrek/europa/kelet-europa/2377-carl-gustaf-emil-von-mannerheim-es-a-feher-halal-szovjet-finn-haboru>)(Letöltve:2014.04.18.)

²⁷ Jávör-szarvasra vadászó finn vadászok

elismert „sniper”(orvlövész) kifejezés is a vadászathoz köthető. A „sniper” szó az angol „snipe”főnévből keletkezett, ami annyit jelent magyarul hogy szalonka. A szalonka egy igen kis testű de annál gyorsabban repülő erdei madár. És amelyik vadász – brit gyarmati tisztnek el tudta ejteni ezt a röptében össze-vissza cikázó kis jószágot az büszkén viselte a „sniper” (szalonkázó) címet. Ez a „terminus technicus” már megjelent egy 1773-as vadászati naplóban.²⁸

8. ábra Simo Häyhä

Häyhä 1905. december 17.-én látta meg a napvilágot Rautjärviban. Majd 1925-ben vonult be a finn hadseregbe. A szabadidejét és fiatal korát vadászattal töltötte az orosz határhoz közeli erdőkben. Már fiatal korában megismerkedett a lövészet alapjaival és a fegyver kezelésével. Amihez nagy tehetsége is volt. A kistermetű –mindösszesen 160cm- Häyhäkiváló lövész tehetségéről tettek tanúbizonyságot a számos lövészversenyen elért eredményei. De nem csak ennek köszönhetette azt, hogy ekkora sikereket ért el a háború 98 napja alatt – csak 1940.március 6.-ig harcolt-. Mint minden finn kiválóan tudott síelni és a vadászat révén kiismerte magát a havas erdős tájon. Kiváló ismerője volt az álcázásnak ez lehetett talán az egyik legfőbb ok, ami miatt megérte a háború végét. Az elengedhetetlen fehér álca mellett általában olyan helyről tüzelt, amit előtte előkészített magának. Gyakran kulacsából vízzel

²⁸Online Etymology Dictionary (Letöltve:2014.04.18)(URL: <http://www.etymonline.com/index.php?term=snipe>)

fellocsolta a havat a fegyvere torkolata előtt. Ez azért volt jó a számára mivel a csontig hatoló hidegben szinte azonnal megfagyott, így a lövés következtében kiáramló forró gázok nem kavarták fel előtte a porhót, ami elárulta volna a helyzetét. Ha lehetősége nyílt rá mindig igyekezett maga mögött havat felhalmozni, ezáltal mikor kidugta a fejét a tüzeléshez nem látszott a szilüettje ennek okán nehezebben volt felderíthető az ellensége számára.²⁹

Ami igen érdekes, hogy a finnek által használt (módosított Mosin-Nagant) m/28-as puskáján csak nagyon ritkán használt céltávcsövet. Ezt több meglehetősen nyomós érv is indokolta. Mivel a kiváló lövő Häyhä nyílt irányzékkal ontotta a halált így a feje jobban rá tudott simulni fegyvere tusájára, ezáltal sokkal kisebb célpontot nyújtva az ellenséges mesterlövészeknek. (Mivel a II. Világháború alatt terjedt el az a nézet hogy mesterlövészek ellen kiválóan lehet alkalmazni egy legalább hasonló tudású mesterlövészt.) A másik érv, hogy nem használt céltávcsövet az a következők miatt történt: egy részről a nagy hidegben a még igen gyenge minőségű céltávcsövek lencségei bepárasodtak ezzel használhatatlanná téve a fegyvert, másrészt –bár a téli évszakban igen csekély a napsütéses órák száma Finnországban- a nap fénye megcsillanhatott volna a céltávcsövön ezzel felfedve a finn lövészt. Továbbá Häyhä bevett módszere volt, hogy havat rakott a szájába, ezzel megakadályozva a száján keresztül kiáramló párának –ami ilyen hidegben a cigaretta füstökhöz hasonlóan látszik- az észrevételét, valamint rákényszerítette az orron át történő légzésre, így nyugodtabb kézzel tudott célozni és löni.

A szovjetek megpróbálták a finn mesterlövészt mihamarabb átküldeni az örök vadászmezőkre nem sok sikerrel. Egyszer tüzérségi tüzet zúdítottak rá, de kisebb sérülésekkel megúszta a dolgot. Az ellenséges mesterlövészeknél is jobbnak bizonyult. (1998-ban újságírók a siker kulcsára kérdeztek rá, és csak annyit válaszolt: “Practice... and clear days.”³⁰) Végül az igazoltan 542 szovjet katonát túlvilágra küldő Häyhä-t egy orosz katona lőtte arcon 1940. március 6.-án.³¹ A valószínűsíthetően robbanó lövedék teljesen összeroncsolta az arcának bal alsó szélét, kitörték a fogai. A kómába esett mesterlövészt katonatársai mentették meg. 1940. március 13.-án ébredt fel a kómából, pont azon a napon, amikor a finn kormány aláírta a szovjetekkel megkötött kényszerbékét, aminek következménye képen elvesztették a területük megközelítőleg 10%-át. A finn katonák úgy nyilatkoztak a békéről, hogy bár minden csatát megnyertünk, a háborút mégis elvesztettük. Erre a lépésre a finn kormány azért volt kénytelen

²⁹ Scribol.com(Feltöltötte:Karl Fabricus) White Death: the Sniper Who Killed 700 Soviets in 100 Days (Letöltve: 2014.04.18) (URL: <http://scribol.com/anthropology-and-history/white-death-the-sniper-who-killed-700-soviets-in-100-days/4>)

³⁰ Simo Häyhä

³¹ Tapio A. M. Saarelainen, The Sniper – Simo Häyhä ISBN 978-952-5026-74-0

mivel a kis ország tartalékai felőrlődtek és a hadiipara képtelen lett volna kiszolgálni a további harcokban.

Később Häyhä-t tizedesből hadnaggyá léptették elő (ez volt a leggyorsabb előrelépés a finn történelemben). A háború utáni éveit a vadászatnak és a vadászkutyák tenyésztésének szentelte. Igen kiváló jávor-vadász vált belőle. Ő lőtt 74 jávorszarvast utoljára, 1984-ben. Többek között együtt vadászott Urho Kekkoneen finn elnökkel is. Egyszer megkérdezték tőle hogy nem bántja-e a tudat, hogy oly sok katonát ölt meg. Erre a válasza az volt, hogy: "Csak a kötelességemet teljesítettem, és azt tettem amit mondtak, úgy ahogy tudtam."³² Végül 2002. április 1.-én hunyt el Hamina-ban.

2.5. Partizánháborúk

A második nagy világégés alatt elsősorban a hadiipar által előállított fegyvereket és lőszeret alkalmazták. A legnagyobb tiszteletet a gyalogságnál a géppisztolyok és az I. Világháborúban bizonyított és azóta folyamatosan fejlesztett géppuska élvezte. Mégis voltak olyan esetek ahol igen is előkerültek a jó „öreg” vadászpuskák.

Németország 1941. június 22.-én hadüzenet nélkül megtámadta a Szovjetuniót. Ennek hatására Sztálin július 03.-án rádióbeszédében általános ellenállásra szólítja fel a népet és partizánháborút hirdetett. A francia eredetű partizán szó azokat a népi felkelőket jelöli, akik a hazájukba behatolt ellenség által megszállt területen fogtak fegyvert. A partizánok általában a függetlenségért, a felszabadulásért és az idegen hódítók kiűzéséért harcoltak. Nem volt ez máshogy a „hitleristák” ellen Európa szerte harcoló szovjet párti partizánok esetében sem. Már Carl von Clausewitz megállapította a népi ellenállás hatását a jövő háborúiban. És kifejtette, hogy ez nem csupán a nép támogatásának fokozódása, hanem egy új potenciál mely minél jobban kiterjeszkedik annál nagyobb a hatása.³³ Sokan sok nézőpontból, vizsgálták már a partizánharcok és magát a partizán jelentőségét a háborúk folyamán. Talán kijelenthetem, hogy egyvalamiben mindnyájan egyetértettek, még hozzá hogy nagymértékben hozzájárultak a partizánok az aktuális ellenség legyőzéséhez.

Ha tehát Clausewitz megállapítását veszem alapul a partizán nem más mint népi felkelő, aki parázsló tűz módjára az ellenség hátában tevékenykedve „összekötő” vonalait támadják és

³² Simo Häyhä

³³ Heinz Kühnrich: Partizán háború Európában 1939-1945, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest 1973, 19.p.

életerőit elemésszik”³⁴ Alapjában véve a partizánháború nem más mint egy fajta kisháború az ellenség mögöttes területén még akkor is ha időben nincs is összehangolva a reguláris csapatok tevékenységével vagy nem ezen reguláris erők támogatása érdekében folytatják. De fontos megjegyezni, hogy fordítottnak ez nem mindig igaz, tehát nem minden kisháborút lehet partizánháborúnak nevezni. Mivel kisháborút viselhetnek reguláris csapatok is. Illetve szintén meg kell különböztetnünk „ideológiailag” a partizánharcot a felforgató háborútól, bandaharctól, kommandó vállalkozásoktól és az ügynökök tömeges bevetésétől. Heinz Kühnrich szerint: „A „partizán”, a „partizánmozgalom” stb. olyan marxista-leninista fogalmak, amelyeket semmiképpen sem lehet a harci formák jellemzésére sematikusán alkalmazni, hanem amelyek figyelembe veszik a harc társadalmi és nemzeti tartalmát éppúgy, mint a harc célját és a mögötte álló társadalmi erőket. Ezért a fegyveres erőknek csak az igazságos célokért folytatott harcát lehet partizánháborúnak nevezni.”³⁵ Ha az „ideológiát” figyelmen kívül hagyjuk akkor egy olyasmi leegyszerűsített fogalmat kaphatunk, amely tükrözi, hogy: a partizán az a nép köréből verbuválódott fegyveres mely egy meghatározott a nép nagy többsége által elfogadott és támogatott cél elérése érdekében diverzáns, szabotázs, és gerilla módszerekkel harcol.

Miután a Barbarossa hadművelet megindult, mint egy 3,9 millió német katona söpört végig Kelet-Európán Moszkva irányába. A Vörös Hadsereg képtelen volt megállítani a Wehrmacht támadását, s ezzel Hitler megszerezte a Szovjetunió fejlett ipari és mezőgazdasági területeit. Ez a gyors ütemű támadás végül kifulladt és Sztálin erői többek között megakadályozták Moszkva elestét. Mivel a frontvonal a Volga és a Don folyók környezetében húzódott a partizánok főbb tevékenységi körzete– azért főbb tevékenységi körzet mivel egész Európában voltak németellenes partizántevékenységek- a Volgától egészen a Kárpátokig terült el. A partizántevékenységek a háború elhúzódásával folyamatosan fokozódtak és egészen a háború végéig kitartottak. Már a kezdeti időszakban élénk partizántevékenységbe ütköztek a Wehrmacht erői. Ezt bizonyítja Keitel vezértábornagy, 1941.07.23.-án kiadott parancsa miszerint a megszállt területek nagy kiterjedése miatt a biztosítóerők csak akkor lesznek elégségesek, ha a Wehrmacht oly mértékű terrorral él, hogy elfojtson a lakosság körében minden ellenállási szándékot. Az ellenállás oly mértékű vagy intenzitású lehetett, hogy komoly aggodalmat keltett a német vezetésben. Mivel a német „szárazföldi hadsereg főparancsnoksága vezérkarának kiképzési osztálya 1941. október 25.-én kiadta „ A partizánok

³⁴ Heinz Kühnrich: Partizán háború Európában 1939-1945, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest 1973, 19.p.

³⁵ Heinz Kühnrich: Partizán háború Európában 1939-1945, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest 1973, 22.p.

elleni harc első irányelvei” c. utasítást”³⁶A partizánok társadalmi osztályokra való tekintet nélkül együtt harcoltak a betolakodó ellen mindennel, ami rendelkezésükre állott.

Ahogy megalakultak az első ellenálló csoportok egyből szemben találták magukat a fényver és lőszer égető szükségességével. Ez a fényver és lőszerhiány talán a leg jellemzőbb a partizánok körében a háború végéig. Így tehát megpróbálták mindenféle módon fényvert szerezni. Ezen a ponton kiemelném a vadászfényverek szerepét, mivel ezeket összegyűjtve megvolt egy olyan alap fényvermennyiség mellyel lehetségesek további fényverek és lőszer szerezése. Hiszen ezek a partizán csoportok szétszóródva kis csoportokban helyezkedtek el a mai Ukrajna és Fehéroroszország területén és nem rendelkeztek megfelelő utánpótlással. Így tehát az összegyűjtött vadászfényverek és kapott gyalogsági fényverek segítségével kellett maguknak fényvereket, lőszert szerezniük. Ez egészen változatos fényverarzenált jelentett. Hiszen rendelkeztek a vadászpuskák mellett a Vörös Hadsereg készleteiből származó, az ellenségtől zsákmányolt, illetve a harctereken összegyűjtött fényverekkel. Ami azt eredményezte, hogy a lőszer utánpótlás még központosítva se lett volna lehetséges, amire nem is volt kapacitása a szovjet hadiiparnak. Bár nagy előrelépést jelentett a Partizánmozgalom Központi Törzsének megalakítása, amely lehetővé tette a partizánok tevékenységének koordinálását, irányítását, ellátását. Ez a törzs hozzájárult a partizánharc centralizálásához, bár ez nem sikerült teljes mértékben.

A megalakultak a szovjet honvédő háború kis partizán csoportjaiból és osztagaiból később nagyobb kötelékek és dandárok alakultak melyek olykor-olykor több ezer főt foglaltak magukba. A partizán mozgalom felépítése nem valamilyen általánosan érvényes sematikus kép alapján valósult meg. Számos különböző tényező hatott ezekre. Elsődlegesen hatott rá a megszálló erők jelenléte, pl.: összpontosított frontcsapatok hadműveleti területén vagy a megszállt és már a biztosító erők által ellenőrzött területen tevékenykedtek e. Valamint az hogy egy állandó támaszponttól kiindulva hajtották végre akcióikat vagy folyamatosan portyázva tették ezt. Befolyásolta a környezet is, hiszen nem mindegy hogy egy szinte járhatatlan mocsaras területen, erdőségekben, hegységekben vagy síkságokon kell e tevékenykedni, vagy innen kiindulni. Továbbá befolyásolták még a technikai felszereltségük is pl.: rendelkeztek e összeköttetési és híradórendszerrel. Fontos volt a szomszédos egységekkel való összehangoltság és a falvak városok polgári lakosságával való kapcsolattartás. A növekvő létszámú partizánmozgalom katonai hierarchiát és felépítést

³⁶Heinz Kühnrich: Partizán háború Európában 1939-1945, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest 1973, 56.p.

tükrözött. Felszerelésük és feladataik is változatosak voltak. Bár nem rendelkeztek egyenruhával, egységes felszereléssel. Fegyverzetük hiányos, a lőszerutánpótlás elégségesnek is csak éppen hogy nevezhető. Általában könnyű gyalogsági fegyverzettel rendelkeztek, valamint szerzett vagy zsákmányolt vadászpuskákkal, géppuskákkal, helyenként aknavetőkkel egyes esetekben lövegekkel. A lakosságtól szerzett illetve a kifosztott ellenséges raktárakból töltötték fel élelmiszer és egyéb készleteiket. A portyázásokra a könnyű felszereléssel és lovakkal rendelkező partizánok vállalkoztak, melyekhez a lovat szintén a lakosságtól szerezték be. Sokszor zsákmányolt dolgokat, vagy magukkal hajtott jószágaikat szétosztották a nép között esetlegesen lovakat, önkénteseket vagy információkat szerezve ezzel.

A partizánharc az irreguláris harcászat elveit követve az ellenség és annak utánpótlási vonalainak zavarását helyezi előtérbe. A partizánok sikereiket nem a nyílt ütközetekben, hanem jól megtervezett meglepetésszerű támadásokban érték el, olyan célpontot választva, amely az ellenséget a legérzékenyebb pontján találja. „Az Első Világháborút követően a kor katonai gondolkodói (Heinz Guderian, Mikhail Tuhacsevszkij) felismerik, hogy a háború megnyerése nem az ellenség megsemmisítésével a legeredményesebb, hanem a döntő pontokra mért gyors csapásokkal. A vezetési rendszerek bénításával, utánpótlás elvágásával, vagy a morál megtörésével zavarni a szembenálló fél lélektani egyensúlyát.”³⁷

Ez a partizánok létszámából, fegyverzetéből és kiképzettségéből is értendő. A legfőbb feladatuk az ellenséges utánpótlás szállításának akadályozása volt. Ezt a legegyszerűbb módon úgy tudták elérni, ha a megszállók által használt sínpályákat felrobbantották. A legjobb az volt, ha egy vasúti hidat a mozdony alatt robbant fel közvetlenül így a vonat a folyóba zuhant és ezzel az adott szerelvény és pálya használhatatlanná vált mindaddig, míg el nem takarították a romokat és meg nem javították a hidat és a síneket. Ehhez használtak különböző robbanóanyagokat –pl.: zsákmányolt tűzérségi lövedékeket- és aknákat is attól függően éppen mi ált a rendelkezésükre. Ezt az utókor „sínháborúnak” nevezte el. Az európai partizánok „mintegy 25000 vonatot siklattak ki és röpítettek a levegőbe, 15000 mozdonyt és 125000 vagonot semmisítettek meg a háború alatt.”³⁸ Amint láthatjuk ez az igen nagy veszteség melyet a német logisztikának kellett pótolnia, s ez igen nagy terheket vont a vállukra. Ezekkel az akciókkal nem csak zavarták a csapatok ellátását, de csökkentették is az aktívan harcba vethetők számát mivel a vasúti töltések és hidak mellé járőröket és biztosító századokat kellett

³⁷ FARAGÓ Péter – IMRE Gábor – MATOS István – VARGA Péter : A HADERŐNEMEK, FEGYVERNEMEK SZEREPE A JÖVŐ HÁBORÚBAN In.: Hadtudományi Szemle 6.évfolyam, 4.szám 190.p. (Letöltve: 2014.04.01.)(URL: http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2013/2013_4/2013_4_f_farago.pdf)

³⁸ Heinz Kühnrich: Partizán háború Európában 1939-1945, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest 1973, 235.p.

kikülöníteni a németeknek. Támpontokat hoztak létre a fontosabb csomópontoknál, hidaknál, pályaudvaroknál.

A partizánok különböző diverzáns akcióikat katonai feladatokhoz hasonlóan tervezték meg és hajtották végre. Mivel az egyes partizán alegységek létszáma folyamatosan változott ez a feladataik végrehajtását, nagymértékben befolyásolta. A partizánok tevékenységük végrehajtása szerint két nagy csoportra osztható. Mégpedig hogy akcióikat egy állandó bázisról kiindulva vagy folyamatosan portyázva hajtják végre. A mai Ukrajna területén a harcok miatt a lakosság is megpróbált menedéket keresni magának és jó néhány faluból a teljes lakosság kiköltözött a közeli mocsarak vagy erdők által nyújtott biztonságos területekre. Vitték magukkal értékeiket, jószágaikat is. Ezek az emberek is, hogy megvédjék magukat olyan fegyvereket szereztek amelyet csak tudtak –a legkülönbözőbb puskákat, kezdve a kováspuskától a vadászpuskáig, vadászlándzsa, vasvilla, házilag készített dárda-. Hozzájuk hasonlóan a partizánok is a hegyekben, erdőkben vagy mocsarakban kerestek menedéket. Ezek a nehezen járható területek biztonságot jelentettek a gyalogság ellen, de folyamatos volt a veszély a Luftwaffe gépei miatt. Történt például hogy: „Egyszer majdnem az egész tábor egy tölgyfa körül futkosott, hogy elbújjon egy Messerschmitt géppuskasorozatai elől. Kolka Grizlovot a német kis híján lesöpörte a gép farkával a lóról, de Kolka szerencsére időben leugrott előle.”³⁹Bár nem volt egyszerű, de a jó helyismerettel rendelkező helyi lakosoktól tudtak mindig olyan információkat szerezni, ami alapján eltervezhették az egyes akciókat. Minden támadást vagy robbantást hosszú kitartó figyelés és felderítés előzött meg. A partizánok közül megvoltak a „beosztások” ki mihez értett jobban. Így lehetett az, hogy volt olyan öreg partizán aki kiváló gyors észjárású felderítő volt noha a kora miatt inkább a kemence szélén üldögélve lenne a helye mintsem partizánharcban. A helyi erdészeket is, ha úgy hozta a sors felkérték idegenvezetőnek mivel így képesek voltak arra, hogy az utak használata nélkül az erdő sűrűjében közelítsenek meg egy falut vagy ellenséges támpontot. A felderítők folyamatosan figyelték az ellenséget. Megbecsülték a létszámát, kifigyelték a járőrök útvonalát, tüzelőállásaikat és fegyverzetüket. Miután a felderítés elég információt szerzett a terv kidolgozásához a roham csoport tagjai közül páran előrekésztek az ellenség állásaihoz. (ezek az állások általában kisebb őrsők vagy raktárak illetve vasútvonalak hidak védelmére szolgáltak) Miután előrekésztek, lehetőleg csendben kiiktatták az őrszemet, de ez gyakran vált heves tűzharcná. Itt fontos szerepet kapott a sörétes vadászpuska. Rájöttek ugyan is arra, hogy az ellenséges géppuska fészkeit –ami a legnagyobb pusztításra képes egy

³⁹ Mihail Naumov: Partizánportya:Egy partizánparancsnok naplója, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest,1984 ,14.p. (ISBN:963 326 672 6)

támadás kivédése érdekében- a kialakult tűzharc kezdetén a kézigránatok után sörétes puskával érdemes löni. Így lehet a lehető leg gyorsabban és biztosan kiiktatni a géppuskát, hiszen a sörétraj viszonylag nagy felületen, egyenletesen elterülve biztos találatot jelent még akkor is, ha menet közben, éjszaka is adják le a lövést. Miután sikerült felülkerekedni a védőkön vagy elhelyezték az aknákat a síneken vagy hidakon, vagy pedig kifosztották a raktárakat élelem és fegyver után kutatva. Így nézett ki nagyjából egy partizán támadás, de megtámadtak utakon közlekedő szállító járműveket vagy kisebb ellenséges járőröket is. A „hitleristák” folyamatosan az élénkülő partizántevékenység hatására egyre nagyobb erőket voltak kénytelenek vezényelni az utánpótlás biztosítására.

Ahogy a német és velük szövetségben álló csapatokat folyamatosan szorították vissza a szovjetek úgy a partizánok is feleslegessé váltak. Folyamatosan oszlottak fel a létrejött partizán egységek, a partizánok vagy hazatértek szülőfalujukba vagy az előre törő Vörös Hadsereghez csatlakoztak illetve egyesek csatlakoztak Közép- és Nyugat-Európában lévő partizánmozgalmakhoz. Számos partizán folytatta az elkezdett munkát más ország területén, s aki túlélte a harcokat az láthatta, ahogy a nagy medve bekebelezi fél Európát. Az itt kidolgozott partizán módszerek továbbfejlődtek és terjedtek az egész világban, Vietnámtól-Kubáig.

2.6. Kubai forradalom

Az ötvenes évek végén lezajló Fidel Castro (9.ábra bal oldalán) által vezetett forradalom felforgatta Kubát. A forradalom a felkelők támadásával kezdődött Santiago-ban található Moncada laktanya és a Bayamo ellen 1953. július 26-án.⁴⁰ A támadás után a Batista-rezsim elfogott és kivégeztetett több felkelőt, illetve elítélte és börtönbe zárta Raul és Fidel Castrot. Fidel a híres védőbeszédében mondta a következőt: "Ítéljenek el, ez mit se számít, a történelem fel fog menteni!"⁴¹ Miután 1955-ben külföldi politikai nyomásra a Castro testvéreket kiengedték, találkozott Ernesto Guevara de la Serna-val (ismertebb nevén Che Guevara)(9.ábra jobb oldalán). A Mexikóban orvosként dolgozó Che itt találkozott a Castro testvérekkel és Jalisco államban, egy ranchon katonai tanfolyamon és kiképzésen vettek részt, ahol a gerillaháború elméletét és gyakorlatát sajátították el Alberto Bayo ezredestől. 1956. december 2-án érkeztek meg a Granma nevű jachton Kuba partjaihoz közel 78 társukkal

⁴⁰Faria, Miguel A.: *Fidel Castro and the 26th of July Movement*. (Publisheddate:July 27, 2004)
(URL:<http://haciendapublishing.com/articles/fidel-castro-and-26th-july-movement>)(Letöltve:2014.04.22.)

⁴¹Fidel Castro válogatott beszédei. Bp. Kossuth, 1962. p.7.

9. ábra Fidel Castro és Che Guevara

együtt. Három nappal később a kormányerő megtámadta a felkelők menetoszlopát és többségüket megölte, a túlélők körülbelül húszan a hegyek közé menekültek. Fidel és Che folyamatosan támadásokat szerveztek a Batista-kormány erői ellen. Az elszánt gerillák bár nagyon kevesen voltak a lakosság támogatását élvezve mindig ki csúsztak kormány erők kezéből. Sőt általában nagy veszteséget tudtak mérni rájuk ezzel erősítve a hitet forradalmuk győzelmében.

A gerillák folyamatosan tanulmányozták és fejtegették a gerilla harcászatot. Számos írásuk jelent meg később a gerilla és partizánharcról valamint a forradalomról. Ezek művek kiváló támpontot adnak arra, hogy feltérképezhessük mennyire is fontos szerepe volt ezen irreguláris csapatok arzenáljában a vadászfegyvereknek. Che a partizánháborúról⁴² írt egyik írásában részletesen kifejti ezen egységek harcászataát és mindent, amit fontos ismerni ahhoz.

Che leírja, hogy a partizán egyik legfontosabb küldetése, hogy a lakosság támogatását megszerezze. Meg kell győznie a népet arról, hogy a forradalom az ő érdekeiket szolgálják és a fégyveres partizánok nem mások, mint a küzdő nép előfutárai. Ha sikerül rábírní az embereket a mozgalom támogatására az nem lehet bukásra ítélve, de ellenkező esetben biztos elbukik. A propagandának tehát kulcsfontosságú szerepe van. A lehető leg többet kell társalogni az emberekkel, hogy tudják és érezzék a mozgalom célját és fontosságát. Rá kell

⁴² Habár Che Guevara partizánoknak nevezte magukat nem lehet teljes mértékig elfogadni mivel a partizán :„az ellenség által megszállt területen szervezett fégyveres csoportban, az ellenség elleni harcban önként részt vevő személy ... aki nem tartozik a reguláris (rendes) fégyveres erők állományába”^{42.a} –ez az én értelmezésemben azt feltételezi, hogy valamilyen külső megszálló ellenséggel szemben verbuválódott fégyveres a partizán. Itt nem beszélhetünk külső megszálló ellenségről, bár kétség kívül a nép érdekeit szem előtt tartva tevékenykedtek.

^{42.a} DR. Forgács Balázs fhdgy.: A felkelés elmélete prezentáció(Letöltve:2013.05.20.)

őket bírni, hogyha bármilyen partizánmozgást észlelnek, arról senkinek ne beszéljenek. Kifejti azonban azt is, hogy nem szabad vakon megbízni a népben és tilos kulcsfontosságú információkat felelőtlenül kiadni nekik. Előfordulhat ugyanis, hogy vannak köztük, akik vagy anyagi, vagy a megtorlástól tartva esetleg az ellenséggel való szimpátia miatt, kiadják azokat az információkat, amik negatívan érintik vagy veszélybe sodorják a mozgalmat. A lakosság közül csak a legmegbízhatóbb, kipróbált embereket szabad összekötőnek, futárnak, ellátónak alkalmazni. Ezek az emberek például élelmiszert, lőszert, fegyvert tudnak szerezni és szállítani a gerilláknak. Ezért Che elvetette a terror használatát mivel alkalmazása következtében sok olyan „hazafi” lakos meghalhat, akik fontosak a forradalmi munka számára és ellenszenvessé teheti a lakosságot. Egy kivételt azért mégis kilátásba helyez, méghozzá ha a terrorral az ellenség egy olyan vezető személyiségét sikerül megölni aki híres kegyetlenségéről, vagy hasonló „érdemekkel” bír. – Ellenkezőjét állította Carlos Marighella: „a terrorizmus egy olyan fegyver, melyről a forradalmár soha sem mondhat le.”⁴³ A másik dolog, amiben szintén éles ellentét van a két vélemény között az a gerilla harc ideális helyét érinti. Che szerint a gerillaharc folytatására kizárólag a vidék és az ott elterülő hegyek, erdők, mocsarak területei adhatnak biztos támpontot. (Marighella a nagyvárosokat tartotta ennek a bázisterületnek.) Che Guevara véleménye szerint a tábort folyamatosan elhagyva olyan helyen kell harcra kényszeríteni a reguláris csapatokat ahol képesek közlekedni, de gyorsan nem tudnak –főleg harcjárművekkel- szétbontakozni. Viszont a hegyes-erdős fedett terep olyan lehetőségeket kínál, ami ideális a gerilláknak. Például ilyen a nappal is végrehajtható támadások és kiképzések –természetesen folyamatosan figyelni kell az ellenség légi felderítését és csapatmozgásait- valamint ilyen kedvező terepen bátran viselhet hosszabb ideig tartó harcot, ha élőereje és lőszerkészlete megengedi, mivel valószínűen meg tudja akadályozni, hogy az ellenség erősítést vagy utánpótlást kapjon. Természetesen ehhez szükséges, hogy a terep csak annyira lehet járhatatlan, hogy még ideális legyen a gerilla csapatok gyors mozgásához, így uralva az ellenség által járható útvonalakat. És az a tény hogy az ellenség nem juthat erősítéshez magában hordozza a saját csapatok támadóképességének növekedését. Így közelebbről lehet rá tüzet vezetni, bátran akár közelharcba is bocsátkozhatunk vele és hosszabb ideig is elhúzódhat a harc, annak ellenére, hogy a gerillákra, partizánokra és az irreguláris hadviselésre szinte mindig az ún. „Üss és fuss” taktika a jellemző. A támadásnak, gyorsnak és hatékornak kell lenni, mellyel nagy

⁴³ DR. Forgács Balázs fhdgy.:Gerillák a városban- Carlos Marighella és „A városi gerilla kis kézikönyve” In: Sereg SzemleX. évfolyam, 4. szám, 2012. október-december, 108.p. (Letöltve:2013.11.01.)

veszteség érhető el. Erre a legkiválóbbak a lesállítások. De mindig figyelni kell arra hogy az ellenség ne tudja kiismerni taktikánkat, és ne fedezze fel szándékainkat. Tehát mindig változtatni kell a támadás idején, helyén, módszerén. „A partizánok számára kedvező terepen folytatott harc, többek között a hegyekben, amikor több előny is nyilvánvaló, ezzel egy időben rendelkezik egy sor negatív oldallal is, ami abban nyilvánul meg, hogy jelentős nehézségek adódhatnak annak terén, hogy egy partizán hadművelet során jelentős fegyvert és lőszert zsákmányoljanak, mivel az ellenfél ilyen területen nagy óvatossággal és körültekintéssel tevékenykedik (a partizánnak sohasem szabad megfélemlkezni arról, hogy számára az ellenfél - a fegyver és lőszer-ellátás egyik forrása).”⁴⁴ Nappal a gerillák pontos célzott egyes lövésekkel kel, hogy tüzeljenek, míg éjszaka sokkal fontosabb a tűzsűrűség. Minél több automata fegyverből tudunk tüzet nyitni rövid távolságokon annál nagyobb lesz a pusztítás mértéke.

A vadászfegyverek jelentőségét és nélkülözhetetlenségét számos alkalommal kiemeli Che. Ezek a fegyverek –leginkább a sörétes fegyverek- egy-egy lesállítás alkalmával hihetetlenül hatékonyak bizonyultak. Valamint a lesállítás hatékonysága növeléséhez nagyban hozzájárulnak az aknák és robbanóeszközök is. Egy híd vagy az út aláaknázásával sokszorosára növelhetjük támadó erejünket. A söréttel töltött vadászpuskával, sikerrel vehetünk részt „a nyitott szállító eszközök elleni harcban - amik csapatokat szállítanak -, illetve a zárt eszközök ellen, melyek nem rendelkeznek védelmi rendszerekkel, mint például az autóbuszok, stb.,...”⁴⁵. Egy 16-os sörétes puskából leadott lövés igen nagy zűrzavart képes kelteni. A szétszóródó sörét raj –megfelelő távolságból leadott lövés esetén- képes betéríteni akár egy 10m²-es területet is, ezzel megsemmisíteni vagy megsebesíteni a nyitott vagy páncélozatlan szállító járművön utazókat.⁴⁶ A sörétes fegyverek lőszeri változatosság –egészen a kis szemű madársöréttől a különböző dolgokkal töltött (pl.:nyílhegyekkel) lőszeren át a brennekéig-(Lásd: melléklet) és tucatnyi módon lehet használni. Kiválóan alkalmazhatóak a gyalogság ellen a különböző sörétfélék. Van köztük olyan -pl.: ún. posta és özsörét (Lásd melléklet)- mely kiválóan alkalmas a harcjárművek és harckocsik tetején utazó gyalogság pusztítására. De a golyós vadászfegyverek a legalkalmasabbak a pontos nagy távolságú lövések leadására. Nem véletlen hogy sok katonai mesterlövész fegyver alapja vadászfegyver

⁴⁴Ernesto „Che” Guevara: A PARTIZÁNHÁBORÚ (Fordította: Zicherman István) 12.p.(Letöltve:2014.04.20.) (URL:<http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/partizanhaboru.doc>)

⁴⁵Ernesto „Che” Guevara: A PARTIZÁNHÁBORÚ (Fordította: Zicherman István) 14.p.(Letöltve:2014.04.20.) (URL:<http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/partizanhaboru.doc>)

⁴⁶Ernesto „Che” Guevara: A PARTIZÁNHÁBORÚ (Fordította: Zicherman István) 34.p.(Letöltve:2014.04.20.) (URL:<http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/partizanhaboru.doc>)

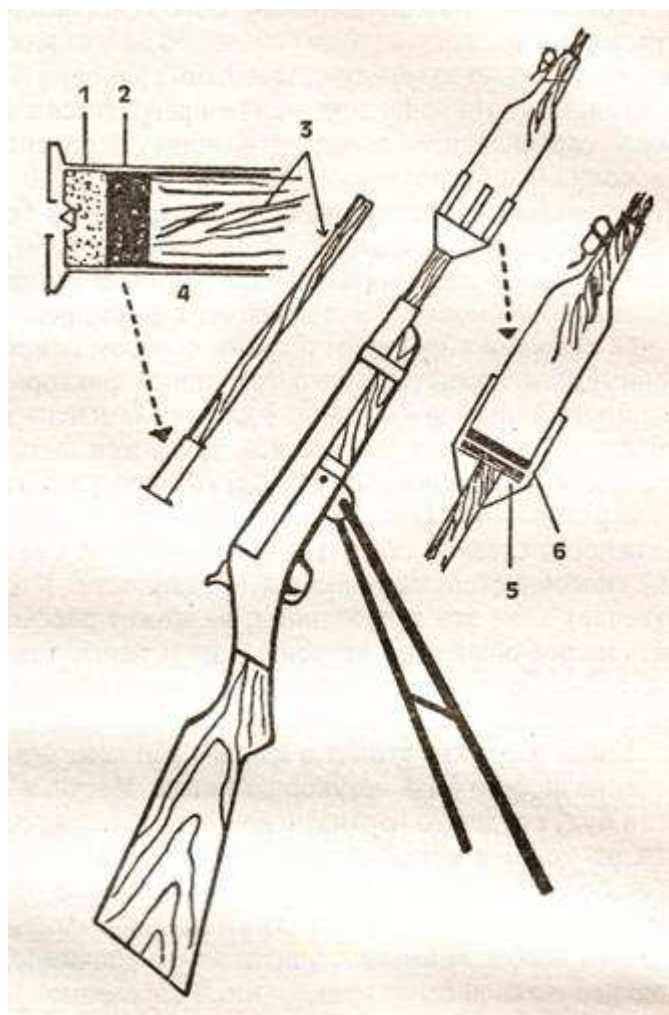
volt. És ezek olyan eszközök melyeket egy városi vadászbolttól kezdve a helyi vadász otthonáig be tud szerezni a gerilla.

A gerillának mindig nagy figyelmet kell szentelni a lőszer pótlásának. Ezt a nélkülözhetetlen harcanyagot szinte mindig az ellenségtől szerzi be a partizán. Ezért ha valóban garantált a harcanyag pótlásának lehetősége ott mindig harcba kell bocsátkozni, kivéve ha rendelkezésünkre áll nagyobb lőszerkészlet és a megszerzése kétséges és nagy veszteségekkel valamint készletünk kifogyásával járhat. Tehát elengedhetetlen, hogy fegyverzetünk megegyezzen az ellenségével. Kivételt képeznek azok a fegyverek, amelyekhez a lőszer beszerezhető a zónákban vagy a nagyvárosokba. Ilyenek a vadászpuskák és a revolverek. Be kell látni hogy egy gerilla számára a lőszer a legfontosabb amit mindig pótolni kell, mivel e nélkül képtelen folytatni a harcot. Ez egy további nagy előnye a vadászpuskának.

A külvárosokban ténykedő gerillának más módszereket és fegyverzetet kell alkalmaznia. A csoportnak, kisebbnek (4-5 fő) kell lennie és óvatosabbnak is. Nem hajthat végre önállóan nyílt akciókat, hanem engedelmesskednie kell a más zónában lévő partizáncsapatok parancsnokainak. Az ellátásukról maximum 2-3 barát gondoskodhat, hiszen a lebukás és a bekerítés egyenlő a halállal. A gerilla csoportnak akcióit éjszaka kell végrehajtania és mindig kerülni kell a feltűnést. Fegyverzetük is szerényebb, néhány géppisztolyból, pisztolyból, lefűrészelt csövű vadászpuskából áll. Ennek következtében feladatkörük is nagymértékben lekorlátozódik. Támadásokat csak magányos katonák, tisztek, ügynökök, 2-3 fős járőrök ellen intézhetnek. Szabotázs akciókat csak felsőbb utasításra.

A vidéken főleg a hegyes-erdős területeken ténykedő partizánok nomád élete meglehetősen fárasztó és kegyetlen. A partizánnak állandóan mozognia kell úgy, hogy gyorsan akár több tíz kilométereket is képes legyen megtenni. Fontos hogy milyen ember alkalmas partizánnak. Bár ez egyéntől is függ, de általánosan elmondható hogy a sok időt munkával szabadban töltő ember a legtökéletesebb. Ezek általában parasztok, de a vadász ember igen kiváló „alapanyag” partizánnak. Hiszen ő már ismeri mindazon dolgokat, amiket el kell sajátítania egy kezdő gerillának. Megfelelően tud gazdálkodni táskája térfogatával. Csak azokat a dolgokat viszi magával, ami feltétlen szükséges a nomád élethez (mint pl.: vadászkesz, evőeszköz, tányér, fegyverkarbantartó készlet, tölténytáska, szappan, orvosság stb.). Kiváló ismerője a környezetnek, vadon élő állatoknak, növényeknek. Tud csapdát készíteni és jó megfigyelő. Halkan képes közlekedni az erdők mélyén és jól tudja magát álcázni is.

A gerillák támadás során olyan improvizált eszközöket is bevetettek, mint az „M-16”⁴⁷ (**nem** az USA által használt karabély). Ez egy átalakított 16-os sörétes puska mely gyújtópalackok nagy távolságra való pontos eljuttatását szolgálta (10. ábra).

10. ábra. A benzines palackok kilövésére szolgáló, különleges berendezéssel ellátott puska: 1 - lőpor-töltet; 2 - fojtás; 3 - polírozott fa bot a töltényhüvely belsejében; 4 - töltény; 5 - gumiamortizátor; 6 - tartókehely

Először egy 16-os puskának levágták a csövét és hozzá erősítettek egy állítható villalábat. Ezt felállítva egy olyan puskát kapunk –„hasznlít” egy 60mm-es aknavetőre-, ami 3 ponton van feltámasztva a talajon. Ezt a különleges fegyvert vaktölténnyel üzemeltették. Még hozzá úgy, hogy a vaktöltény réz hüvelyébe lőport helyeztek el, majd ezt lezárták egy fojtással. Miután

⁴⁷Ernesto „Che” Guevara: A PARTIZÁNHÁBORÚ (Fordította: Zicherman István) 29.p.(Letöltve:2014.04.20.) (URL:<http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/partizanhaboru.doc>)

betöltötték a vaktöltényt a töltényűrbe, utána előről –csőtorkolat felől- betöltöttek egy finomra polírozott, a hüvely belső átmérőjével megegyező fa rudat, aminek a vége kilógott a csőből. Ehhez a rúdhoz csatlakoztatták az általában bádogból készült tartókelyhet. Ennek az aljában egy úgynevezett gumiamortizátor kapott helyet. És végül ebben a tartókehelyben helyezték el a gyújtópalackot (6. ábra [Lásd:18. oldal]). Az elsütő-billentyű elhúzása előtt meggyújtották a palackból kilógó rongyot. A fegyver elsütésekor az elégő lőpor által keltett gázok nagy sebességgel kitaszították a fa rudat a csőből, ezzel megindítva a gyújtópalackot. A gumiamortizátor a kilövés közben megakadályozta az üveg széttörését. Az állítható lábnak és stabilitásának köszönhetően nagyon pontosan célba tudjuk vele juttatni a palackunkat akár 100 méterre is. Kiválóan volt alkalmazható az ellenség bekerítése közben –főleg ha gyúlékony épületekben voltak- illetve használták, mint hatékony fegyvert harckocsik ellen, erősen szabdalt terepen.⁴⁸

A kubai forradalom a gerillák kitartó harcának köszönhetően 1959-ben a Batist-kormány bukásához vezetett. A XX. század egyik sikeres gerilla harcosai közé tartozott Che. Az ő általa leírt eljárások és észrevételek a gerillák „kézikönyvét” nagyban gyarapította. Rámutatott a forradalom arra, hogy a vadászfegyvereket nagy sikerrel lehet alkalmazni reguláris csapatok ellen is. Che „forradalma” óta többször alkalmazták a vadászfegyvereket, (pl.: szerb-horvát háború) de nem csak a közelmúltban. Napjainkban is jelen van a használata egy olyan Magyarországgal szomszédos ország „ingoványos” részén, mint Ukrajna.

2.7. Ukrajna 2014

Magyarország Észak-keleti szomszédja területén 2013. novemberében kezdődtek a békés tüntetések. A kormány ellen irányuló tüntetéseket a rendvédelmi szervek, folyamatosan egyre növekvő agressziót alkalmazva próbálták feloszlatni. Az ellenállás csak fokozódott miután Viktor Janukovics államfő új törvényeket vezetett be. „Az antidemokratikus törvények, valamint a de facto életbe léptetett terrorizmusellenes intézkedéscsomag miatt formálisan nem volt szükség a rendkívüli állapot hivatalos bejelentésére, ám általuk lehetővé vált a rendvédelmi szervek erőszakos fellépése, ám az eredeti szándékok ellenére sem sikerült elfojtani a megmozdulásokat.”⁴⁹ 2014 első januárjában elkezdődtek fokozódni a tüntetések. Egyre több ember vonult Kijev utcáira. A február elejére a tüntetők már komoly barikád

⁴⁸Ernesto „Che” Guevara: A PARTIZÁNHÁBORÚ (Fordította: Zicherman István) 30.p. (Letöltve:2014.04.20.)
(URL:<http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/partizanhaboru.doc>)

⁴⁹Béres Mária és Szalai Máté: Egy válság anatómiája: Ukrajna Összefoglaló (Letöltve: 2014.04.24.)
(URL:http://www.hiia.hu/doc/files/rendezvenyek/2014/2014-03-03-A/egy_valsag_anatomiaja.pdf)

rendszereket hoztak létre Kijev belvárosában. Tüntetések leghíresebb helye kétség kívül a

11.ábraMajdanon sörétes fegyverrel harcoló tüntető

Majdan Nezalezsnoztyi (Függetlenség tere). Itt a kormányellenes tüntetők és a rohamrendőrök februárban számtalanszor csaptak össze, melynek következtébe rengeteg volt a sebesült és a tér egy forradalmi helyszínné változott. A Majdanon február 18.-án este egy békésnek indult tüntetés után a rendvédelmi erők elkezdték megrohamozni a tüntetők által épített barikádokat. A rohamhoz használt BTR típusú páncélozott harcjárműveket a tüntetők gyújtópalackokkal állították meg. Az összecsapás során legalább 25-en veszítették életüket és több száz fő sebesült meg. A következő napokban tovább folytatódtak a véres összecsapások melyek következtében eldőrdültek az első fegyverlövéses is. A sikertelen tárgyalások után a rendőrök mesterlövészei tüzet nyitottak a tüntetőkre 20.-án. Az eskalálódott helyzetben legalább 75-ember halt meg. A tüntetők is felfegyverezték magukat és viszonyozták a tüzet a rendőrökre. Ukrajnában a fegyvertartás igen szigorú korlátok közé van szorítva így egyedül a rendvédelmi erők, a katonaság civil szférában pedig csak a vadászok és egyes magánemberek rendelkeznek hivatalosan fegyverrel. Bár bizonyos hogy mintegy 2.5 millió legális fegyver mellett körülbelül 3,5 millió illegálisan tartott fegyver van civil kézben szerte Ukrajnában. A tüntetések alatt az úgynevezett „Jobb Szektor” folyamatosan fegyverkezett és a Majdanon harcolók legkitartóbb magját képezte. A tüntetők vadászfegyverekkel szerelkeztek fel és használták is a Majdan-i események alatt (11.ábra.). A fegyverek nagy többsége sörétes, de voltak golyós puskákkal felfegyverzett tüntetők is. Miután elmenekült az országból

Janukovics az új kormány elkezdte a reformprogramjait –pl.: a kisebbségeket hátrányosan érintő nyelvtörvény⁵⁰- érvénybe léptetni.

Az ország keleti felén nagy számban él oroszjék lakosság. Így van ez a Krím félszigeten is. Az itteni lakosság döntő többsége orosz párti. A Krími Autonóm Köztársaság területére március elején felségjelzés nélküli egyenruhások érkeztek és elfoglalták a reptereket illetve stratégiai pontokat. Mint utólag kiderült –elsőre is észrevehető volt- tényleg orosz katonák voltak, akik folyamatosan elfoglalták a Krímen található katonai és hivatali épületeket. Rengeteg katona és a Berkut –ukrán Janukovics párti rendvédelmi szerve, akik a tüntetések oszlatásában nagy létszámban vettek részt- is át állt az oroszokhoz. Blokád alá vették az új ukrán kormányhoz hű katonák laktanyáit és több hadihajót is. Ennek hatására a nyugaton élő ukránok attól tartva, hogy az oroszok lerohanják Ukrajnát elkezdtek önként milíciákat létrehozni. A jelentkezés feltétele az volt, hogy rendelkezzen saját fegyverrel, valamint valamilyen terepszínű ruhával és ugyancsak terepszínű hátizsákkal. Elgondolhatjuk, hogy ebben az esetben is elsősorban azoknak az embereknek volt ilyen felszerelésük, akik a

12. ábra Orosz párti szakadár Kelet-Ukrajnában

hétköznapiakban is járják az erdőt. Ezek pedig nem mások, mint a vadászok. Miután szavazást tartottak a Krím félszigeten a nagy többségű orosz lakosság Oroszországhoz való csatlakozás mellett döntött. Ez Putyin nagy sikere mivel megszerezte a stratégiai nagyon fontos félszigetet. Eközben a Nyugat súlyos gazdasági szankciókkal sújtja Oroszországot.

Tovább fokozódott a helyzet azzal, hogy orosz párti szakadárok elfoglaltak több kormányépületet a keleti országrészben. Többek között Donyeck, Harkiv, Szlovjanszk,

⁵⁰Index.hu : Nagyon rossz az új ukrán nyelvtörvény (Letöltve: 2014.04.24.)(URL:http://index.hu/belfold/2014/02/24/nagyon_rossz_az_uj_ukran_nyelvtorveny/)

Artemivszk városban is a szakadárok barikádokat emeltek és átvették az irányítást. Néhány képen igen jól látható hogy ezek az emberek szintén az otthon tartott vadászfegyverekből szerelkeztek fel (12.ábra). Önként szerveződő rendfenntartó erők járkálnak az utcákon és zártak le utakat. Kijev kijelentette, hogy nem ad a civil lakosság kezébe fegyvert a polgárháború elkerülése érdekében. Azonban a Szvoboda (Szabadság) párt, „...amellett is kiállt, hogy mielőbb enyhítsenek a fegyvertartási törvényeken, annak érdekében, hogy a „lakosság megvédhesse saját magát””⁵¹. Bár a kijevi kormány terrorellenes akciókat kezdeményezett a keleti országrészen először nem léptek fel hatásosan a katonai erők. Civilek tartóztattak fel harcjármű oszlopot és fegyvereztek le ukrán katonákat. A következő fellépés már sokkal hatásosabb volt, visszafoglalták a szeparatisták által elfoglalt városrészeket és épületek nagy részét. Tovább fokozódott a helyzet, több helyen halálos áldozatokat is követelt a szeparatisták elleni harcok. Ennek hatására Orosz hadgyakorlatot hirdetett az Ukrán- Orosz határ közelében. Kijev leállította a terrorellenes műveleteket és magyarázatot követel a hadműveletekre.⁵² Pénteken az EBESZ megfigyelőit ejtették túsul szakadár fegyveresek. Közben az átmenetileg leállított terrorellenes műveletek újraindultak. „Az Ukrán Nemzeti Gárda teljesen bekerítette Szlovjanszkot, a parancsnokuk szerint azért tettek így, hogy a szeparatisták ne kapjanak kívülről erősítést. Az ukrán hatóságok szerint a fegyveres szakadárok kórházakban és óvodákban „rendezkedtek be ellenállásra.””⁵³ Habár előre nem jósolhatjuk meg, hogy hova fog még eszkalálódni a helyzet az bizonyos, hogy ékes példája volt a közelmúltban Ukrajna, a vadászfegyverek alkalmazásának egyik eshetőségére napjainkban.

⁵¹ Index.hu: Harcot indított az ukrán hadsereg (Letöltés:2014.04.24.)(URL: http://index.hu/kulfold/2014/04/15/kelet-ukrajna_senkinnek_sem_hazai_palya/)

⁵² Metropol.hu: Kijev leállította a terrorellenes műveletet(Letöltve:2014.04.24.)(URL: <http://www.metropol.hu/nagyvilag/cikk/1176647-orosz-hadgyakorlat-az-ukran-hatarnal>)

⁵³ Index.hu: EBESZ-megfigyelőket fogtak el Ukrajnában (Letöltve: 2014.04.26.) (URL: http://index.hu/kulfold/2014/04/25/ebesz-megfigyeloket_fogtak_el_ukrajnaban/)

3. Befejezés

3.1. Összegzés

Az eddig felsorolt néhány történelmi példa akad még a múltban, amikor az emberek vadászpuskákkal vették fel a harcot a reguláris erőkkal szemben. Ezen a néhány általam kiemelt példán keresztül is világosan láthatjuk, hogy igen is érdemes foglalkozni eme fegyverek lehetőségével, mint háborúban használt eszköz. Bár úgy tűnhet manapság fejlődő világunk új fegyverei olyan erőfölényt biztosítanak ezekkel az egyszerű fegyverekkel szemben, ami áthidalhatatlan. Azonban a felsorolt példák mindegyike során az ellenkezője bizonyult be. Van olyan helyzet, amikor nem a pusztán technikai vagy számbeli erőfölény dönti el a harc végkimenetelét. Ha egy ország okosan használja fel ezek az emberek – vadászok- által nyújtott lehetőséget megerősítheti reguláris hadseregét vagy országa védelmét.

De nem feledhetjük el azt sem hogy ezek az ország belső rendje ellen is fordulhatnak vagy felhasználhatóak. Az ukrán példa talán a leg kiválóbb, hogy egy bizonyos szint átlépése után ezekkel a fegyverekkel a rendvédelmi szervek ellen is fordulhatnak. Talán a legkönnyebb fegyverszerzési mód egy kaotikus helyzetben egy fegyver vagy vadászbolt kirablása. Gondoljunk csak el ezekkel az eszközökkel milyen véres csata bontakozhat ki egy tüntetésből. Ezért talán nem is a szabályzók szigorításában kell keresni a megoldást. A legmegfelelőbb az lenne, ha beforgatnánk az ország védelmi „eszközparkjába”.

3.2. Jövőbeli lehetőségek

Magyarországon, mint már említettem 130000-140000 fegyvertartási van kiadva. Nem gondolom, hogy a jelenlegi helyzetben bármi esély is lenne rá hogy esetleg belső zavargáshoz használják a tartott fegyvereket. Viszont nem mehetünk el anélkül, hogy ki ne aknáznák az ebben rejlő lehetőségeket. Ha belegondolunk a fegyverek több mint 2/3-át a vadász célra használt löfegyverek teszik ki. Ezeknek a birtokosai 90%-a valamilyen területen aktívan vadászik. Ha megnézzük e vadgazdálkodási egységeket, maradék nélkül lefedik az ország egész területét (13. ábra). Mintegy 1400 ilyen tevékenységet folytató „vadásztársaság” van ma Magyarországon. Amint az ábrán is látható ezek sűrűségükből és elhelyezkedésükből adódóan, alkalmasak lehetnének mintegy területvédő erőkként való alkalmazásra. Az országot ért esetleges támadással szemben ezekből a vadásztársaságokból gyorsan terület

védelmi erőket lehetne szervezni. Természetesen ehhez szükséges az, hogy még békében kidolgozzunk egy mozgósítási rendszert és megteremtsük ezeknek az embereknek egy lapszintű katonai kiképzését. Míg a tartalékosok és a civil életből behívott katonák ellátása bizonyára nagy terhet jelentene az ország számára. Míg ezeknek az embereknek nem kellene sem szállást sem pedig folyamatos ellátást biztosítani. Egy ilyen rendszer nagyban hozzájárulna Magyarország területi integritásának a védelméhez – bár nincs az országnak ellenség képe és nem is kell tartania egy esetleges támadástól, mégis fent kell tartani ezt a képességet-. Ha belegondolunk, nem is hangzik rosszul, hogy az ország egész területén csaknem szakasznyi létszámmal képes lenne a terület biztosítását elvégezni.

13.ábra Vadgazdálkodási egységek Magyarországon

Ehhez természetesen, mint már említettem szükség lenne többek között egy szabályzó kiadására, ami lepontosítja e terület védelmi erők feladatát kötelezettségeit. Békeidőben ki kellene alakítani egy olyan hierarchiát mely össze, tudja fogni ezen erők tevékenységeit. Véleményem szerint ennek koordinálását és szervezését az MH Hadkiegészítő és Központi Nyilvántartó Parancsnokságnak kellene végeznie. A honvédségnél szükség lenne egy törzs felállítására mely szolgáltatja az információkat és kiadja a parancsokat az Országos Magyar Vadászkamara vezetőségének, akik ezt továbbítják a megyei szervezeteinek. Mind két helyre be kellene integrálni egy-egy főtitstet és tisztet, akik közvetlenül képesek lennének a megyében tevékenykedő ilyen fajta védő erők feladatainak az irányítására. Hozzá lennének

közvetlenül bekötve a vadásztársaságok stb. vezetői. Természetesen ezen feladatok ellátására a vadászfegyvereken kívül rendelkeznie kellene sorozatlövő és páncéelhárító eszközökkel. Ezeket a fegyvereket és hozzájuk tartozó lőszerket valamint egyéb felszereléseket egy-egy megyei rendőrkapitányságon létrehozott külön békeidőben lezárva tartott fegyverszobán kellene tárolni. Az egyéni lőfegyverek szerepét pedig a vadászok saját fegyverei tennék ki. Az úgynevezett kollektív fegyverek használatára illetve alap harcászati kiképzésre 2-3 évente elég lenne egy-egy hét megyék ként szétbontva. Ezeket a legközelebb eső MH lőtereken és gyakorlótereken az adott honvédségi alakulat felügyelete mellett lehetne végrehajtani. Az egyéni lő készség fejlesztésére égető szükség nincs mivel vadászat során ezt folyamatosan szinten tartják. Ha mindezen tényezők fennállnak már szinte egy teljesen szervezett keretek között működő területvédelmi erők rendszerét biztosítani képesek lennének a vadásztársaságok. Természetesen nem feledkezem meg arról, hogyha vadászok között is van számos idős ember, akik koruk miatt nem vonhatók be ebbe a rendszerbe. De még őket leszámítva is jelentős erőt képviselnének ezek az „alegységek”.

De miért is lennének alkalmasak a vadászok ezen feladatok ellátására? Először is- területi eloszlás mellett- a vadászfegyvereknél kell keresnünk a megoldást. Ezek az emberek rendelkeznek C és D kategóriás fegyverekkel, mellyel a dolgozatom tartalmi részében kifejtett példákon keresztül láthatjuk, hogy fel lehet venni a harcot- bizonyos keretek között- egy reguláris hadsereggel. Itt szögezném le, hogy a harc továbbra is a honvédség feladata lenne, ez csak egy kiegészítés mellyel megnövelhető azon területek száma, amit aktívan képes biztosítani a honvédség. Ezáltal nem kell attól tartani, hogy észrevétlenül beszivárognak vagy ejtőernyővel érkeznek csapatok, mivel a vadászok sűrűn járják a természetet és ismerik az adott területet, ezért egyből észreveszik az ilyesféle csapatmozgásokat. Fontosabb erdei utakat mozgásérzékelős vadfigyelő kamerákkal tudják ellátni, ami éjjel is tökéletes képet rögzít a mozgó emberről és képes rögtön MMS formájában ezt a képet továbbítani a felhasználónak. Illetve képesek lennének elfogni az esetlegesen beszivárgott ellenséges felderítőket, ügynököket –az erdőkben a vadászok vannak otthon és több mint valószínű, hogy nem egy nagyváros közepén dobnak le egy mélységi felderítőt-. A beszivárgó kisebb erőket fel tudják tartóztatni, míg a katonai erő oda nem ér. Továbbá a már ellenség által megszerzett területeken különböző hírszerzéssel, megfigyelésekkel tudnák segíteni az ellentámadás végrehajtását. Valamint szabotázs akciókkal és az utánpótlás akadályozásával nehezítenék és zavarnák az ellenség tevékenységét. Valamint képesek lennének a rendfenntartásra az adott körzeten belül, és biztosítani az utánpótlási útvonalakat. A vadászok továbbá rendelkeznek

messze és éjjellátó képességgel is. Kifinomult távcsöveket és egyéb optikákat használnak, melyek gyakran felülmúlják a Honvédségben elérhető legjobb eszköz képességét is. Képesek beolvadni a környezetben és onnan megfigyeléseket végrehajtani nappal és éjszaka egyaránt. Bár a törvényi szabályozókba erőteljesen le vannak korlátozva az pl.: éjjellátó tartásának és használásának a lehetőségei mégis a piacon elérhetőek kiváló minőségű-katonai vonatkozásban is- éjjellátók illetve hő kamerák. Ezen szigorú szabályozás szerintem értelmetlen, hiszen nagyon sok érv szól mellette, bár kifejezetten etikátlan. De az bizonyos hogy csak az ember pénztárcája szab határt a használt eszközök minősége és ilyensége terén.

Összefoglalásként tehát dolgozatom elkészítése során rájöttem, hogy eredményesen alkalmazhatóak a vadászok s fegyvereik az ország védelmére. Olyan technikai eszközökkel és tudással rendelkeznek, melyek alkalmassá teszik arra, hogy a honvédség égisze alatt tevékenykedve aktív szerepet vállaljon e nemes, és igen fontos feladatban. Reményem szerint dolgozatommal sikerült rávilágítanom az ebben rejlő lehetőségekre és egy olyan rendszert vázoltam fel ami működő képes lehetne és hasznos az ország védelme szempontjából. Végezetül egy Periklész idézetre szeretném a kedves olvasó figyelmét felhívni, amely tükrözi a dolgozatom célkitűzését. „A mi feladatunk nem az, hogy megjósoljuk a jövőt, hanem hogy felkészüljünk rá.”⁵⁴

⁵⁴ Periklész (Letöltve: 2014.04.26.) (URL: <http://xn--idzetek-cya.net/a-mi-feladatunk-nem-az-hogy-megjosoljuk-a-jovot-hanem-hogy-felkeszuljunk-ra/>)

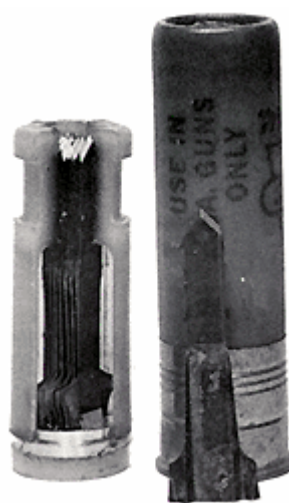
Mellékletek

14. ábra Sörétes lőszer

15. ábra Posta lőszer lövedékei

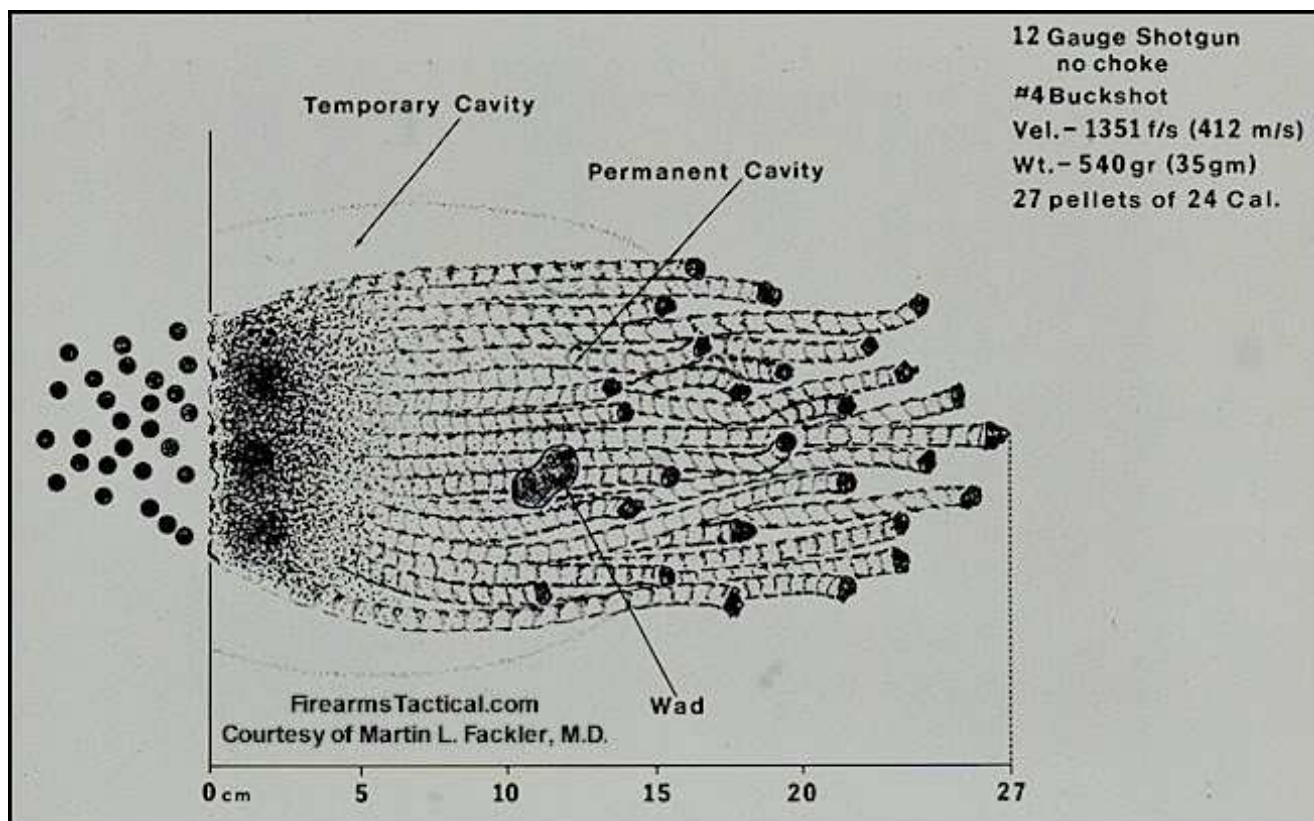
16. ábra Sörétes lőszer nyíllövedékekkel

17. ábra Sörétes lőszer műanyag fejű lövedékkel

18. ábra Sörétes lőszer özsöréttel

19. ábra 12-es sörétes puskából kilőtt özsörétek célballisztikája

Felhasznált Irodalom

A. E. Hartink: Sörétes és vegyes csövű vadászpuskák enciklopédiája. Gabo könyvkiadó Bp.: 1999., (ISBN: 9638009942)

Béres Mária és Szalai Máté: Egy válság anatómiája: Ukrajna Összefoglaló (Letöltve: 2014.04.24.) (URL: http://www.hiia.hu/doc/files/rendezvenyek/2014/2014-03-03-A/egy_valsag_anatomiaja.pdf)

Borus József: A szabadságharc hadiipara In.: Új forrás A Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirata 34. Évfolyam 1998., 6. Szám, (Letöltve: 2014.01.23.) (URL.:http://www.jamk.hu/ujforras/9806_22.htm)

DR. Forgács Balázs fhdgy.: A felkelés elmélete prezentáció(Letöltve:2013.05.20.)

DR. Forgács Balázs fhdgy.:Gerillák a városban- Carlos Marighella és „A városi gerilla kis kézikönyve” In: Sereg Szemle X. évfolyam, 4. szám, 2012. október-december,(ISSN: 2060-3924)

(Letöltve:2013.11.01.)(URL:http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/35166/se_regszemle_2012_ivne%CC%81.pdf)

Ernesto „Che” Guevara: A PARTIZÁNHÁBORÚ (Fordította: Zicherman István) (Letöltve:2014.04.20.) (URL: <http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/partizanhaboru.doc>)

Heinz Kühnrich: Partizán háború Európában 1939-1945, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest 1973,

Index.hu: EBESZ-megfigyelőket fogtak el Ukrajnában (Letöltve: 2014.04.26.) (URL: http://index.hu/kulfold/2014/04/25/ebesz-megfigyeloket_fogtak_el_ukrajnaban/)

Index.hu : Nagyon rossz az új ukrán nyelvtörvény (Letöltve: 2014.04.24.)(URL: http://index.hu/belfold/2014/02/24/nagyon_rossz_az_uj_ukran_nyelvtorveny/)

Index.hu: Harcot indított az ukrán hadsereg (Letöltés:2014.04.24.)(URL: http://index.hu/kulfold/2014/04/15/kelet-ukrajna_senki_nek_sem_hazai_palya/)

FARAGÓ Péter – IMRE Gábor – MATOS István – VARGA Péter : A HADERŐNEMEK, FEGYVERNEMEK SZEREPE A JÖVŐ HÁBORÚIBAN In.: Hadtudományi Szemle 6.évfolyam, 4.szám (Letöltve: 2014.04.01.) (URL: http://unike.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2013/2013_4/2013_4_farago.pdf)

Faria, Miguel A.: Fidel Castro and the 26th of July Movement. (Published date: July 27, 2004) (URL: <http://haciendapublishing.com/articles/fidel-castro-and-26th-july-movement>)(Letöltve:2014.04.22.)

Fidel Castro válogatott beszédei. Bp. Kossuth, 1962.

Magyarország Alaptörvénye 45.cikk (Letöltve: 2014.01.16.)(URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV)

Magyar Államról, Magyar Honvédség (Letöltve: 2014.01.16.) (URL: <http://www.kormany.hu/hu/mo/honvedelem>)

Metropol.hu: Kijev leállította a terrorellenes műveletet(Letöltve:2014.04.24.)(URL: <http://www.metropol.hu/nagyvilag/cikk/1176647-orosz-hadgyakorlat-az-ukran-hatarnal>)

Mihail Naumov: Partizánportya:Egy partizánparancsnok naplója, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest,1984 , (ISBN:963 326 672 6)

Németh Balázs: A vadász és fegyvere (Letöltve: 2014.01.17.)(URL: <http://www.kapszli.hu/a-vadasz-es-fegyvere/>)

Németh Balázs: M 1854 (Lorenz) Jägerstützen és a K. u. K monarchia mesterlövészei In.: Füstölgő Történelmi Lövész eMagazin 4.évfolyam, 22.szám (Letöltve: 2014.01.17.) (URL:http://kapszli.hu/wp-content/uploads/2013/11/fustolgo_22.pdf)

Németh Balázs: A k.k. hadsereg első kúpos lövedékei Magyarországon(Letöltve: 2014.01.17.) (URL: <http://www.kapszli.hu/a-k-k-hadsereg-elso-kupos-lovedekei-magyarorszagon>

Németh Balázs: A Werndl puska és az 1870-es évek harcászata(Letöltve:2014.01.17.)(URL: <http://kapszli.hu/a-werndl-puska-es-az-1870-es-evек-harcaszata/>)

Periklész (Letöltve: 2014.04.26.) (URL: <http://xn--idzetek-cya.net/a-mi-feladatunk-nem-az-hogy-megjosoljuk-a-jovot-hanem-hogy-felkeszujunk-ra/>)

Plieur: Az „istentelen lőszer” www.kalasnyikov.hu (Letöltve: 2014.03.23)
URL:http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/az_amerikai_polgarhaboru_robbano_lovede_kei.pdf

Plieur: A „sörétes gazemberek” www.kalasnyikov.hu (Letöltve: 2014.03.23) (URL: http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/az_amerikai_polgarhaboru_vadaszfegyverei.pdf)

Scribol.com(Feltöltötte: Karl Fabricus) White Death: theSniperWhoKilled 700 Sovietsin 100 Days (Letöltve: 2014.04.18) (URL: <http://scribol.com/anthropology-and-history/white-death-the-sniper-who-killed-700-soviets-in-100-days/4>)

Süli Attila: A SZABAD- ÉS VADÁSZCSAPATOK SZERVEZÉSE ÉS MŰKÖDÉSE ERDÉLYBEN 1849-BEN, In.: Hadtörténelmi Közlemények 125. évfolyam, 2012., 2. szám, (ISSN 0017-6540) (Letöltve: 2014.01.17.)(URL:http://www.militaria.hu/uploads/files/17151500_1380805038.pdf)

TapioA. M. Saarelainen, The Sniper – SimoHäyhä ISBN 978-952-5026-74-0

Zeki: Carl Gustaf Emil von Mannerheim és a „Fehér Halál” (Szovjet-finn háború), 1939-40(Letöltve:2014.04.18.)(URL: <http://www.masodikvh.hu/hadszinterek/europa/kelet-europa/2377-carl-gustaf-emil-von-mannerheim-es-a-feher-halal-szovjet-finn-haboru>)

Online EtymologyDictionary (Letöltve:2014.04.18.)(URL: <http://www.etymonline.com/index.php?term=snipe>)

Ábrajegyzék

1. ábra: In.: Németh Balázs: Az 1838 M és 1842 M töltény elkészítése In.: Füstölő Történelmi Lövész eMagazin 2.évfolyam, 13.szám 18.p. (Letöltve: 2014.03.01.)
(URL:http://www.kapszli.hu/wp-content/uploads/2013/11/fustolgo_13.pdf)
2. ábra: In.:Németh B.: M 1854 (Lorenz) Jägerstützen 16.p. (Letöltve: 2014.01.17.) (URL:
http://www.kapszli.hu/wp-content/uploads/2013/11/fustolgo_22.pdf)
3. ábra: In.:Németh B.: M 1854 (Lorenz) Jägerstützen 22.p. (Letöltve: 2014.01.17.) (URL:
http://www.kapszli.hu/wp-content/uploads/2013/11/fustolgo_22.pdf)
4. ábra: (Letöltve: 2014.03.23.)(URL:
<http://mek.oszk.hu/00000/00060/html/kepek/lofegy1.jpg>)
5. ábra:In.: Plieur: Az „istentelen lőszer” 5.p. www.kalasnyikov.hu (Letöltve: 2014.03.23.)
(URL:http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/az_amerikai_polgarhaboru_robbano_loved_ekei.pdf)
6. ábra: (Letöltve:2014.04.18)(Módosította: Szabó Imre 2014.04.24.)
(URL:http://pctrs.network.hu/clubpicture/1/3/3/_egy_igazan_forro_koktel_a_molotov_koktel_133946_20514_n.gif)
7. ábra:(Letöltve:2014.04.18.)
(URL:http://finnugor.elte.hu/tortenelem/Egyesnepek/Finn/talvisota_elemei/image004.jpg)
8. ábra:(Letöltve:2014.04.18)(URL:
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/Simo_hayha_honorary_rifle.jpg)
9. ábra:(Letöltve:2014.04.22.)(URL:<http://images4.fanpop.com/image/photos/19000000/che-and-fidel-che-guevara-19053666-468-274.jpg>)
10. ábra: In: Ernesto „Che” Guevara: A PARTIZÁNHÁBORÚ (Fordította: Zicherman István)
p.30. (Letöltve:2014.04.20.) (URL:
<http://www.kalasnyikov.hu/dokumentumok/partizanhaboru.doc>)
11. ábra: (Letöltve:2014.04.24.)
(URL:<http://www.blogcdn.com/slideshows/images/slides/243/973/5/S2439735/slug/l/0bf98be5f8f24d178e3fa0c05f4e14b5-1.jpg>)

12. ábra: Letöltve □ 2014.04.14.) (URL:

http://kep.cdn.index.hu/1/0/588/5886/58866/5886602_ac9e0f1c41fbc36571a6dd88f7da61f3wm.jpg)

13. ábra: In: Csányi, S., Tóth, K. és Schally, G. (szerk.) 2013. Vadgazdálkodási Adattár - 2012/2013. vadászati év (javított kiadás). Országos Vadgazdálkodási Adattár, Gödöllő, 2013. (ISSN 1417-4308) (URL: <http://www.vmi.szie.hu/adattar/pdf/VA-2012-13.pdf>)

14. ábra: (Letöltve: 2014.04.27.) (URL: <http://www.defesa.org/dwp/wp-content/uploads/2013/08/Municao-espingarda.jpg>)

15. ábra: (Letöltve: 2014.04.27.) (URL: <http://imagerz.com/QEIQDEtvAwMEXw1IFwVR>)

16. ábra: (Letöltve: 2014.04.27.) (URL: http://www.guns.com/wp-content/uploads/2012/12/shotgun_scmtr1.gif)

17. ábra: (Letöltve: 2014.04.27.) (URL: http://www.sportsmanswarehouse.com/img/products/original/1123314_1.jpg)

18. ábra: (Letöltve: 2014.04.27.) (URL: http://www.info4guns.com/graphics/buck_shot.jpg)

19. ábra: (Letöltve: 2014.04.27.) (URL: <http://img.photobucket.com/albums/v496/LWilde/12GaugeNo4Buckshot.jpg>)